

**Univerzita Pardubice
Fakulta Filozofická**

**Ottavio I. Piccolomini a jeho vztahy k Itálii v letech 1650 – 1656.
Vztahy Ottavia Piccolominiho s toskánskou rodinou ve světle
korespondence se synovcem Francescem Piccolomini.**

Magdalena Rajlichová

**Bakalářská práce
2011**

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Magdalena RAJLICOVÁ**
Osobní číslo: **H08979**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny**
Název tématu: **Ottavio I. Piccolomini a jeho vztahy k Itálii ve světle
rodinné korespondence z let 1650 - 1656**
Zadávající katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Císařský vojevůdce Ottavio Francesco Piccolomini (1599 - 1656) pocházel ze starého, původem římského rodu Piccolominiů, konkrétně větve Piccolomini-Pieri. Přestože Ottavio Piccolomini bezesporu patřil mezi významné postavy politiky a vojenství evropského formátu, prozatím uniká soustavné pozornosti nejen české historické vědy. Jádrem bakalářské práce bude analýza dochované korespondence s jeho italskými příbuznými z posledních šesti let Piccolominiho života. Pomocí obsahové analýzy budou sledovány jeho kontakty se členy rodiny a vybranými významnými osobnostmi italské kultury a politiky. Zvolený přístup napomůže osvětlit nejen osobu a zájmy pisatele, ale obecně také problematiku česko-italských vztahů po třicetileté válce, recepci zdejšího prostředí šlechtou nově usazenou v Čechách po Bílé hoře a charakter jejich přetrvávajících vazeb s rodnou zemí.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury: viz příloha

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Vítězslav Prchal**
Ústav historických věd

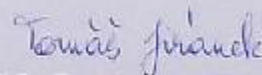
Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2011**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Příloha zadání bakalářské práce

Seznam odborné literatury:

Baroko v Itálii - baroko v Čechách. Barocco in Italia, Barocco in Boemia. Setkávání osobností, idejí a uměleckých forem. Sborník příspěvků z italsko - českého symposia Barocco in Italia, Barocco in Boemia, uomini, idee, forme d'arte a confronto, Praha, Karolinum a vila Lanna 19.-21. dubna 1999. Praha: Filosofia 2003. BIERATHER, Kathrin. Piccolomini, Octavio. In: Neue Deutsche Biographie 20, 2001, s. 408- 410. DENIS, Ernest. Čechy po Bílé hoře. 1. Praha 1904. HOJDA, Zdeněk - KAŠPAROVÁ, Jaroslava. Bohemia - Italia. Češi ve Vlaších a Vlaši v Praze. 1600-2000. Katalog výstavy. = I Cechi in Italia e gli Italiani a Praga. Catalogo. Praha: Národní knihovna ČR 2000. HALLWICH, Hermann. Piccolomini. In: Allgemeine Deutsche Biographie 26, 1888, s. 95- 103. HÖBELT, Lothar. "Hrát na Valdštejnovu notu" bez Valdštejna. Císařská generalita po roce 1634. In: Valdštejn. Albrecht z Valdštejna. Inter arma silent musae? Praha: Academia 2007, s. 282-286. Itálie, Čechy a střední Evropa: Referáty z konference katedry dějin umění a estetiky filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Praha 6. - 8. 12. 1983. Praha: Videopress MON 1986. Italská renesance a baroko ve střední Evropě. Příspěvky z mezinárodní konference. Olomouc 17. -18. října 2003. Renesans i barok wloski w Europie Srodkowej. Materialy z miedzynarodowej konferencji Olomuniec 17-18 pazdziernika 2003. Olomouc: Univerzita Palackého 2005. KUBA, Jiří. Rodinný archiv Piccolominiů. In: Siena v Praze. Dějiny, umění, společnost. Praha: Národní galerie 2000, s. 31-35. MAŤA, Petr. Svět české aristokracie 1500- 1700. Praha: Lidové noviny 2004. PAZDEROVÁ, Alena. Francesco Ottavio Piccolomini v archivních dokumentech. In: Siena v Praze. Dějiny, umění, společnost. Praha: Národní galerie 2000, s. 26-30. STANDBERG, Elisabeth. A General Piccolomini in 1628. In: Ad honorem Josef Polišenský. 1915-2001. Olomouc: Univerzita Palackého 2007, s. 259-263. ŽDÁRSKÝ, Milan: Rodová galerie Piccolominiů na zámku v Náchodě. Rodným krajem 2000, č. 21, s. 16-18. Archivní fondy: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, zejména inv. č. 6015- 6700, 6710- 6739, 6750- 6757, 6918- 6930, 8428- 8442, 9565- 9701, 9781- 9853, 1040- 1042, 10314- 10320- korespondence Ottavia I. o událostech a novinkách z Itálie

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedené v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 28. 6. 2010.

Magdalena Rajlichová

Věnování a poděkování je určeno vedoucímu mé práce, Mgr. Vítězslavu Prchalovi za nadstandardní konzultace a také mým rodičům, ve všech ohledech bedlivě střežícím svůj genetický odkaz. Dále děkuji Janu Tischlerovi, příteli v nouzi i nadbytku za trpělivost a mému dědečkovi, Bedřichu Kortanovi, za permanentní zájem, podporu a víru ve zdárné zakončení mého „*longue dureé*“ studia, kterého se nedožil.

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá rodinnými vztahy císařského maršála a náhodského knížete Francesca Ottavia Piccolomini v Itálii, především korespondencí s jeho synovcem Francescem, patricijem florentským v letech 1650 – 1656.

O pozdní fázi života Ottavia Piccolomini a jeho rodinných vztazích není známo téměř nic. V rámci analýzy vzorku 150 dopisů z dochované korespondence mezi těmito dvěma příslušníky rodu Piccolomini se chci zaměřit na interpretaci Ottaviova postavení v rodině, jeho vztahy s Francescovými potomky, které bezdětný Ottavio adoptoval, aby zachoval rodovou kontinuitu, na zkoumání ekonomických vztahů obou korespondentů a zastoupení tématu restituovaného rodového panství Amalfi v jejich korespondenci.

V další řadě se zabývám prostředím Florencie v polovině 17. století, kde Ottavioův synovec strávil většinu svého života. Zajímá mě Francescova reflexe každodennosti medicejského dvora a jeho zahraničních vztahů, stejně jako postavení historiografii neznámého Ottaviova synovce na toskánském dvoře.

Klíčová slova:

aristokracie, Itálie, Piccolomini, Toskánsko, 17. století

Abstract

Bachelor thesis is dealing with family relations of imperial marshal and prince of Natchod Ottavio Piccolomini in Italy, and first of all with correspondence with his nephew Francesco, patrician of Florence, in years 1650 – 1656.

Late life period of Ottavio Piccolomini and his family relations are almost unknown. Within the scope of analysis of the sample of 150 letters from preserved correspondence between those two clan members, focus is mainly set on interpretation of Ottavio's family status, relationships with Francesco's children, which childless Ottavio adopted to preserve genus continuity, further on examination of economy relations of both correspondents and representation of the subject of restituted family estate Amalfi in their letters.

Second attention is paid to the urban environment of Florence in the middle of 17th century, where Ottavio's nephew spent most of his life. I'm interested in Francesco's reflection of dailiness of Medici's court and its outland relationships, and also his position of historiographically unknown Ottavio's nephew on Tuscany's court.

Keywords:

Aristocracy, Italy, Piccolomini, Tuscany, 17th century.

Obsah:

I.	Úvod – Cíle bakalářské práce	1
II.	Genealogie rodu Piccolomini	5
III.	Ottavio Piccolomini d'Arragona	7
IV.	Francesco Piccolomini d'Arragona	10
V.	Charakteristika korespondence Francesca a Ottavia Piccolomini	11
V. 1.	Hlavní témata korespondence Francesca a Ottavia Piccolomini	12
VI.	Korespondence Ottavia a Francesca Piccolomini ohledně rodinných záležitostí	15
VI. 1.	Zprávy o Francescových potomcích	16
VI. 1. 1.	Zprávy o Francescových dcerách	16
VI. 1. 2.	Zprávy o Francescových synech	19
VI. 2.	Ekonomické záležitosti v korespondenci Ottavia a Francesca Piccolomini	21
VI. 2. 1.	Zadlužení rodiny Piccolomini	22
VI. 2. 2.	Chov hospodářských zvířat	26
VI. 2. 3.	Korespondence o záležitostech panství Amalfi	28
VI. 3.	Otázka reprezentace rodu v korespondenci Ottavia a Francesca Piccolomini a další obchodní záležitosti	30
VI. 3. 1.	Projekt jezdecké sochy Ottavia Piccolomini	31
VI. 3. 2.	Dary významným politickým a kulturním představitelům	33
VI. 3. 3.	Další obchody Francesca a Ottavia Piccolomini	35
VII.	Toskánsko a jeho zahraniční vztahy v polovině 17. století	38
VII. 1.	Toskánsko v polovině 17. století v historiografii	38
VII. 2.	Florence za vlády velkovévody Ferdinanda II. Medicejského	39
VII. 3.	Reflexe každodennosti a rituálů medicejského dvora v korespondenci Francesca Piccolomini	40
VII. 4.	Politická situace na Apeninském poloostrově po ratifikaci Vestfálského míru	42
VII. 5.	Francescovy reference o politických událostech a jejich vztahu k Toskánsku	45
VIII.	Závěr	53
IX.	Conclusion	55
X.	Seznam pramenů a literatury	57

I. Úvod - Cíle bakalářské práce

Přestože dějiny pobělohorské šlechty v současné době stojí v centru zájmu badatelů v období raného novověku, stále patří k historiografickým tématům, která si žádají podrobnější zpracování. Život Ottavia Francesca Piccolominiho (dále jen Ottavio Piccolomini) je jedním z nich.

Současný stav bádání ovlivnil nejen marxistický historický diskurz před rokem 1989, který nepodporoval soustavný výzkum dějin šlechty, ale i předchozí národnostně zaměřené dějepisectví. Najdeme zde sice fragmenty publikovaných výzkumů, nejčastěji však edičního charakteru nebo ve vztahu ke hmotné kultuře a kultuře lidové.¹

Po roce 1989 dostala česká historiografie možnost znovu objevovat rozsáhlé archivní fondy šlechtických archivů a aplikovat na ně s odstupem času metody čtení pramenů, jaké evropská historiografie znala již několik desítek let. Velký vliv na české dějepisectví po sametové revoluci měla především škola *Annales*, ale i poststrukturalistické proudy, postmodernismus a historická antropologie. V současné době se na aplikaci těchto metod a výzkum dějin raně novověké šlechty soustředí především badatelská centra v Českých Budějovicích a v Praze. Pobělohorské dějiny však stále patří k méně zpracovaným tématům. Jeden z výrazných kroků směrem k poznání šlechtického světa této doby učinil v roce 2004 historik Petr Maťa ve své publikaci *Svět české aristokracie (1500 – 1700)*.² Podobně se rozrůstá počet badatelů, kteří se tomuto období věnují. Problematikou výzkumu o dějinách 17. a 18. století a vyšší šlechty v tomto období se v širší perspektivě zabývá Jiří Kubeš ve své studii *Vyšší šlechta z českých zemí v letech 1650 – 1750*.³

Současné bádání o raně novověké šlechtě se zaměřuje především na oblast jejího kulturního a sociálního života. Badatelský výzkum se zaměřuje na množství dosud neprobádaných archivních dokumentů ve šlechtických archivech.⁴

Velký potenciál k poznání světa šlechty, diplomatických vztahů a vojenských dějin

---

¹ Jednou z nesporných autorit, přibližujících dějiny každodennosti i v rámci studií o hmotné kultuře byl před rokem 1989 profesor Josef Petráň. Ovlivnil celou řadu badatelů a v rámci možností doby zprostředkoval zahraniční výzkumné trendy svým žákům. Z jeho publikací například: PETRÁŇ, Josef. *Poddaný lid v Čechách na prahu třicetileté války*. Praha: ČSAV, 1964; Týž. *Staroměstská exekuce. Několik poznámek z dějin povstání feudálních stavů proti Habsburkům v letech 1618 – 1620*. 4. vydání. Praha: Mladá fronta, 1972.

² MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie (1500- 1700)*. Praha: Lidové noviny 2004.

³ KUBEŠ, Jiří. *Vyšší šlechta z českých zemí v letech 1650 - 1750. Úvod to tématu*. In: KUBEŠ, Jiří (ed.). *Vyšší šlechta v českých zemích v období baroka (1650 - 1750): Biogramy vybraných šlechticů a edice typických pramenů*. Pardubice: FHPP 3, 2007, s. 9 – 33; Srovnej: HOJDA, Zdeněk. „*Idola*“ barokního bádání aneb *Jak se vyhnout Skylle a neupadnout v osidla Charybdy*. In: HOJDA, Zdeněk (ed.). *Kultura baroka v Čechách a na Moravě. Sborník příspěvků z pracovního zasedání 5. 3. 1991*. Praha: Historický ústav ČAV, 1992, s. 15 - 26.

⁴ KUBEŠ, J. *Vyšší šlechta*, s. 24 -33.

v sobě uchovává i Rodinný Archiv Piccolomini, uložený ve Státním oblastním archivu Zámorsk (dále jen RA Piccolomini). RA Piccolomini obsahuje soubory osobní korespondence jeho významných členů, účty, listiny a další normativní prameny, které lze využít v mnoha směrech bádání.⁵ Archivní fond RA Piccolomini na své plné využití ještě stále čeká. Jednou z překážek může být jazyková bariéra pramenů italské provenience, tvořící značnou část fondu. Většina badatelů, kteří publikovali informace o fondu nebo o osobě Ottavia Piccolominiho, vycházela především z pramenů psaných v německém jazyce.

Mezi základní příspěvky o Ottaviu Piccolominim patří publikované závěry bádání Arnolda Weihe - Eimke⁶, resumé obsahu fondu od Karla Hromádky⁷, biografie Ottaviova života, kterou nastínil regionální historik Karel Hraše ve svých *Dějínách Náchoda*⁸ a novější medailon Ottaviova života od Aleny Pazderové.⁹ Další cenné příspěvky, týkající se Ottavia Piccolominiho napsali Heinrich Bücheler,¹⁰ Hermann Hallwich,¹¹ Thomas Barker,¹² S. M. Richter¹³ a Elisa Standberg.¹⁴ Soubor osobní korespondence Ottavia Piccolominiho s rodinnými příslušníky a vysoce postavenými současníky však zpracován nebyl.

Arnold Weihe – Eimke, coby archivář náchodského archivu a významný činitel v rámci zapsání RA Piccolomini jako Národní kulturní památky, měl k obsahu archivu přirozeně nejbližší. Při svém původu a jazykové vybavenosti se nejvíce věnoval normativním pramenům a korespondenci, psaným v německém, místy i latinském a španělském jazyce. Ve svém bádání však pečlivě vytyčil základní mezníky Ottaviova života, jako byla jeho vojenská kariéra, participace na zvratech v politickém životě habsburské říše, náklady spojené s restitucí panství Amalfi i sňatek s princeznou Marií Benignou Sasko - Lauenburskou.¹⁵

Ottaviu Piccolomini byla v dosavadních historických pracích věnována pozornost

---

⁵ HROMÁDKA, Karel. *Pozoruhodná památka - Rodinný archiv Piccolomini (1431- 1881)*. In: Sborník prací východočeských archivů VI, 1986. S. 283- 300.

⁶ WEIHE - EIMKE, Arnold. *Octavio Piccolomini als Herzog von Amalfi, Ritter des goldenen Vließes, deutscher Reichfürst und Gemahl der Prinzessin Maria Benigna Franziska von Sachsen - Lauenburg*. Pilsen: Steinhauser und Korb, 1871.

⁷ HROMÁDKA, Karel. *Pozoruhodná památka*, s. 283- 300.

⁸ HRAŠE, Jan Karel. *Dějiny Náchoda : 1620-1740*. 1. Náchod : Státní okresní archiv, 1994.

⁹ PAZDEROVÁ, Alena. *Francesco Ottavio Piccolomini v archivních dokumentech*. In: PAZDEROVÁ, Alena - BONELLI CONENNA, Lucia (edd.). *Siena v Praze. Dějiny, umění, společnost*. Praha: Národní galerie, 2000, s. 26-30.

¹⁰ BÜCHELER, Heinrich. *Von Pappenheim zu Piccolomini: Sechs Gestalten aus Wallensteins Lager*. Sigmaringen: Thorbecke, 1994, s. 123- 143.

¹¹ HALLWICH, Hermann. *Piccolomini*. In: *Allgemeine deutsche Biographie* 26. Leipzig, 1888, s. 95 - 103.

¹² BARKER, Thomas, M. *Army, Aristocracy, Monarchy: Essays on War, Society and Government in Austria, 1618 - 1780*. New York: Columbia University , 1982, s. 61 - 111.

¹³ RICHTER, S. M. *Die Piccolomini*. Berlin: Habel, 1874.

¹⁴ STANDBERG, Elisabeth. *A General Piccolomini in 1628*. In: *Ad honorem Josef Polišínský 1915-2001*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007, s. 259-263.

¹⁵ WEIHE - EIMKE, A. *Octavio Piccolomini*, s. 3- 51.

pouze jako vojenskému maršálovi, diplomatovi a důležitému činiteli v kauze Albrechta z Valdštejna. Osobnost Ottavia jako příslušníka „cizí šlechty“ v zemích Koruny české či v intencích osobního života a rodinných vztahů dosud nebyla představena.

Vzhledem k těmto výše zmiňovaným tématům chci ve své bakalářské práci osobnost Ottavia Piccolominiho představit v kontextu kulturních a diplomatických dějin, v intencích jeho rodinných vztahů a ekonomických zájmů, které se vztahují k myšlenkovému a sociálně - politickému světu šlechtice poloviny 17. století.

Cílem mé práce je pohled na zájmové sféry Ottavia Piccolominiho po roce 1650 až do jeho smrti roku 1656. Důvodem tohoto chronologického zaměření je absence historiografických prací, které by se zabývaly dobou, kdy Ottavio Piccolomini přestal být vojensky aktivní a mohl se více soustředit na ekonomické, diplomatické a rodinné záležitosti. O této životní etapě není známo téměř nic. Zájmy penzionovaného polního maršála jsem se snažila rekonstruovat pomocí jeho korespondence, uložené v SOA Zámrsk ve fondu RA Piccolomini. Pro tematickou analýzu jsem vybrala jeden z nejrozsáhlejších ucelených souborů korespondence pro sledované období – Ottaviovu korespondenci s jeho synovcem Francescem, patricijem florentským. Soubor korespondence, který se týká sledovaného chronologického období, obsahuje 409 dopisů.¹⁶ Na základě výpovědní hodnoty jednotlivých listů jsem vybrala vzorek 150 dopisů. Výběr ovlivňovala obsáhlost dopisů a jejich tematické zaměření. Nelze s jistotou tvrdit, že se v RA Piccolomini dochovaly všechny dopisy, které si v daném časovém úseku Ottavio a Francesco Piccolomini vyměnili.¹⁷ Předpokládejme však, že vybraný vzorek pokrývá většinu stěžejních témat jejich korespondence.

Jedním z témat bakalářské práce je otázka Ottaviovy participace na ekonomických záležitostech rodiny a charakter jeho vztahů s Francescovou rodinou, která v kontinuitě rodu sehrála klíčovou úlohu.

Dále mě zajímá, jaké bylo Francescovo postavení na Ferdinandově dvoře, jakým způsobem reflektoval události s ním spjaté a jaký význam tyto informace mohly mít pro Ottavia. Snažil se Francesco tyto zprávy nějak ověřovat? Mohl mít Ottavio z Francescova případného blízkého kontaktu s medicejským dvorem rovněž hmotný zisk? V tomto kontextu mě zajímá, zda – li vůbec mezi těmito aktéry existoval nějaký ekonomický vztah.

Další otázkou, týkající se tématu rodinných záležitostí je Ottaviův vztah k Francescovým potomkům a frekvence i povaha informací o nich ve Francescových dopisech.

---

¹⁶ SOA Zámrsk, RA Piccolomini, VI. Oddělení: *Zprávy o Ottaviu Piccolomini*, kinofilm. č. 33 – 34, inv. č. 7046 – 7815.

¹⁷ O tomto tématu více v kapitole 4. *Formální znaky korespondence Francesca a Ottavia Piccolomini*.

S tím souvisí otázka Ottaviovy strategie při zachování kontinuity rodu: Jestli a jakým způsobem se podílel na finančním zajištění svého adpotovaného dědice Enea a jak často byl zpravován o jeho životě. Zajímal se Ottavio o další Francescovy potomky? Participoval nějakým způsobem na jejich dalším osudu a kariéře?

Soubor Ottaviovy korespondence se synovcem Francescem má i další polohy, které nelze opomíjet. V roce 1643 byl španělským králem Ottaviovi udělen titul vévody z Amalfi¹⁸. S tím bylo spojeno i opětovné získání tohoto panství, které rod Piccolomini kdysi vlastnil. Panství se však nacházelo v zuboženém stavu, zatížené dluhy a navíc spadalo pod Království neapolské, kterému musely být odváděny daně. V souvislosti s tím se nabízí řada dalších tematických otázek: Jakým způsobem se rod Piccolomini snažil rodové panství zajistit, jaká role v otázce správy Amalfi přináležela Ottaviovi a jaká Francescovi, jestli měli možnost na panství pobývat a jestliže ne, jakým způsobem probíhala správa panství na dálku.

Diplomatické vztahy Toskánska v polovině 17. století jsou rovněž jedním z témat, která nelze v analýze korespondence florentského patricije se strýcem Ottaviem minout. Francesco prožil většinu života ve Florencii. Kdysi slavná „kolébka renesance“ se v polovině 17. století ocitla na hranici období úpadku. Ferdinando II. byl posledním „osvíceným“ medicejským panovníkem, jehož politika však v rámci interních italských bojů o hegemonii ve výsledku nebyla úspěšná. Ottaviův otec Silvio patřil k předním dvořanům velkovévody toskánské.¹⁹ Dění na medicejském dvoře byl, jak vyplývá z korespondence, přítomen i Francesco. Jeho konkrétní postavení však zatím zůstává nejasné a proto se jej budu snažit rekonstruovat skrze analýzu vybraného souboru korespondence. Zajímá mě dále, jaká témata z toskánských zahraničních vztahů v korespondenci zaujímal nejvíce prostoru a proč se o ně oba korespondenti zajímali.

V následujících kapitolách nejprve představím genealogii rodu Piccolomini a životy obou korespondentů, budu se zabývat analýzou formální stránky korespondence a posléze se zaměřím na jednotlivá vytyčená témata.

---

¹⁸ PAZDEROVÁ, A.. *Francesco Ottavio Piccolomini v archivních dokumentech*, s. 28. Weihe – Eimke píše o tom, že panství Amalfi katicky připadlo Ottaviovi již v roce 1639: WEIHE – EIMKE, A. *Octavio Piccolomini*, s. 3 – 5.

¹⁹ MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie (1500- 1700)*. Praha: Lidové noviny, 2004. 1. vydání, s. 148.

II. Genealogie rodu Piccolomini

Rod Piccolomini patří ke starým italským šlechtickým rodinám. Zakladatel rodu, Piccolomo, žijící v desátém století našeho letopočtu kladl počátky rodu do antického Říma. Piccolomovými potomky Gugliemem, Ingilbertem, Alamannem, Chiaromontesem, Ugem, Rustichinem, Bartolommem, Aldighierem, Oltramontem a Megalottem, se rod rozrostl na několik linií, spojujících jméno Piccolomini s dalším příjmením. Byli to například Piccolomini – Rustichini, di Mandolo, Salamoneschi, Carli, della Triana, di Modanella a di Castiglioncello, které jsou i přes rozvětvení chápány jako jedna rodina *Piccolomini Conti di Modanella e Signori di Castiglioncelle, d' Alma, d' Amorosa, di Rocca Aibegna, di Perrena, della Triana, di Batignane e di altre Castella nel territorio Senese, originati da Piccolomo*.²⁰

Původní zaměření rodiny bylo převážně hospodářské. Piccolominiové později našli své útočiště v Sieně a jejím okolí.²¹ V půli 13. století Piccolominiové stáli ve sporech mezi ghibellini a guelfy na papežské straně jako jedni z jejích vůdců.²²

V roce 1461 získal Antonio Piccolomini od španělského krále vévodství Amalfi a rovněž titul „*de Arragona*“ (později zkráceně *d'Arragona*), který rod užíval po celou zbývající dobu své existence.²³

Roku 1464 sienský rod vymřel Aeneem Silviem Piccolominim, který jako papež přijal jméno Pius II. Ještě před svou pontifikací adoptoval své synovce, aby zachránil rodovou kontinuitu. Dal tak vzniknout dvěma hlavním liniím rodu: Piccolomini – Todeschini a Piccolomini – Pieri.²⁴

Z obou rodových linií se později etablovali významní kulturně – političtí činitelé, vojevůdci a církevní hodnostáři. Z rodu Piccolomini- Todeschini to byl například Francesco, pozdější papež Pius III., který zvolil jméno pro svůj pontifikát na paměť strýce, nicméně zemřel již za 26 dnů od svého zvolení.²⁵

Větev Piccolomini – Pieri, pánů ze Sticciana a vévodů z Amalfi si udržela rodovou kontinuitu na základě příbuzenských svazků.

Adoptovaná praneteř Aenea Silvia, papeže Pia II., Vittoria si vzala svého prabratrance

---

²⁰ GALVANI, Francesco - PASSERINI, Luigi (edd.). *Sommario storico delle famiglie celebri toscane. Vol.3.* Firenze: Salani, 1864, s. 97.

²¹ Tamtéž, s. 97.

²² BARKER, Thomas, M. *Army, Aristocracy, Monarchy: Essays on War, Society and Government in Austria, 1618 - 1780.* New York: Columbia University, 1982, s. 65;
<http://www.britannica.com/Ebchecked/topic/459342/Piccolomini-Family>, 23. 5. 2010.

²³ WEIHE - EIMKE, A. *Octavio Piccolomini*, s. 3.

²⁴ PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 26.

²⁵ GALVANI, F. - PASSERINI, L. (edd.). *Sommario storico*, s. 103.

Enea Piccolominiho, z druhé části rodu, větve Piccolomini - Pieri. Z tohoto svazku vzešel Silvio Piccolomini, otec Ottavia a vysoce postavený šlechtic na dvoře toskánského velkovévody Ferdinanda I. Kromě Ottavia měl Silvio ještě tři historii známé potomky. Enea Piccolomini byl generál armády císaře Ferdinanda II., Ascanius, arcibiskup sienský proslul především v kauze Giordana Bruna jako jeho vrchní dozorce od roku 1633²⁶. Dona Vittoria, jediná uváděná Ottaviova sestra prožila většinu svého života v Bologni, ale vedla s Ottaviem četnou korespondenci.²⁷

Rozvětvený rod Piccolomini po polovině 17. století pobýval jak v zemích Království českého, tak i ve Vídni a v Itálii. Větev Piccolomini – Pieri vymřela posledním dědicem Náchodského panství, Ottaviem Eneem Giuseppem, zaznamenávaným pro snadnější orientaci jako Ottavio II. roku 1735.²⁸ Rod Piccolomini - Todeschini vymřel roku 1783 Giuseppem Piccolominim, sídlícím v Neapolském království.²⁹

---

²⁶ HROMÁDKA, K. Pozoruhodná památka – Rodinný archiv Piccolominiů (1431 – 1881). In: *Sborník prací východočeských archivů VI*, 1986, s. 239.; CHIUSOLE, A. *La genealogia delle case piu illustri*, s. s. 536 - 537.

²⁷ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, VI. Oddělení: *Zprávy o Ottaviu Piccolomini*, kinofilm č. 35- 36, inv. č. 7871 – 8277.

²⁸ CHIUSOLE, A. *La genealogia*, s. 536; PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 29.

²⁹ PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 26

III. Ottavio Piccolomini d'Aragona

Ottavio Piccolomini se narodil roku 1599 v Sieně. Coby druhorozený syn neměl velké vyhlídky na dvorskou kariéru a proto se rozhodl pro dráhu válečníka. Již ve svých sedmnácti letech vstoupil do armády španělského vojska v Itálii. Posléze se s plukem toskánského velkovévody účastnil 8. listopadu 1620 bitvy na Bílé hoře³⁰. V bitvě, která se významně zapsala do českých dějin, Ottavio projevils vojenské nadání, kterého si povšiml hrabě Pappenheim a jmenoval ho podplukovníkem, postaveným do čela svých kyrysníků. Roku 1625 byl, již ve službách císaře Ferdinanda II., jmenován císařským plukovníkem.³¹

Jedním z významných momentů Ottaviovy kariéry byla bitva u Lützenu roku 1632, v níž se mimořádně vyznamenal, ale byl též zraněn.³² Na základě svých zásluh byl r. 1629 jmenován plukovníkem a Albrecht z Valdštejna jej zvolil za velitele své osobní stráže.³³

Ottavio Piccolomini se brzy stal Valdštejnovým oblíbencem. Důvěra, kterou v něj Valdštejn vložil plynula mimo jiné ze shody jejich astrologických profilů. Již brzy se mělo ukázat, že měl být Valdštejn obezřetnější. Na základě Piccolominiova a Gallasova udání adresovaných císaři, byl Valdštejn roku 1634 zavražděn v Chebu. Skrze tuto aféru se jméno Piccolomini pevně vepsalo nejen do české historiografie.³⁴ Piccolomini měl v této době řadu odpůrců, především ze španělské strany. Mezi nimi to byl například vysloužilý generál

---

³⁰ HROMÁDKA, K. *Pozoruhodná památka*, s. 283.

³¹ HRAŠE, J. K. *Dějiny Náchoda*, s. 45.

³² PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 26.

³³ HRAŠE, J. K. *Dějiny Náchoda*, s. 45; HROMÁDKA, K. *Pozoruhodná památka*, s. 283.

³⁴ Problematikou odstranění Valdštejna, neboli tzv. valdštejnské zrady a role Ottavia Piccolominiho se zabývala řada českých i zahraničních historiků : PÁNEK, Jaroslav. *Proměny obrazu Albrechta z Valdštejna (Evropské téma v české perspektivě sedmi desetiletí: 1934 - 2007)*. In: FUČÍKOVÁ, Eliška - ČEPIČKA, Ladislav. (edd.). *Albrecht z Valdštejna: Inter arma silent musae?* Praha: Academia, 2007, s. 23 – 37. Josef Pekař chronologicky zkoumal okolnosti, které zapříčinily Valdštejnův pád a netajil se antipatií vůči generalissimovi: KRISTEN, Zdeněk - PEKAŘ, Josef. *Odhalení o Valdštejnově zradě a smrti: České znění relací Jaroslava Rašina a Ottavia Piccolominiho*. Praha: Historický Klub, 1934; PEKAŘ, Josef. *Valdštejn 1630- 1634: Dějiny valdštejnského spiknutí*. Praha: Academia, 2008. Kalista se zabýval psychologickým profilem císařského vojevůdce i postav, nacházejících se v jeho blízkosti. Kalista rovněž v RA Piccolomini objevil dokument, z něž vyplývalo, že měl být obsah Piccolominiova dopisu upravován jeho písařem Fabiem Diodatim a měl tak zpochybňovat proklamovaný způsob účasti Piccolominiho na valdštejnském spiknutí. Své závěry již Kalista nestihl publikovat a byly zařazeny do editorské poznámky: KALISTA, Zdeněk. *Valdštejn: Historie odcizení a snu*. Praha: Vyšehrad, 2002, s. 12. O Piccolominiově účasti na valdštejnském spiknutí ještě píše Lothar Höbelt, který nazývá podílníky Valdštejnské zrady, téměř padesát důstojníků, kteří podepsali plzeňský revers, „*váhavými Hamlety*.“ Větší podíl na zradě však spíše než Piccolominimu přiznává Matyášovi Gallasovi, který získal větší podíl na valdštejnských zkonfiskovaných statcích: HÖBELT, Lothar. *"Hrát na valdštejnovu notu" bez Valdštejna: Císařská generalita po roce 1634*. In: FUČÍKOVÁ, Eliška - ČEPIČKA, Ladislav. (edd.). *Albrecht z Valdštejna: Inter arma silent musae?* Praha: Academia, 2007, s. 282 - 286. Ottaviův medailon nejen v souvislosti s valdštejnským spiknutím poskytuje rovněž Thomas Barker. Barker rovněž upozorňuje na možnou iniciativu Ottaviova agenta Fabia Diodatiho v záležitosti plzeňských relací, které proklamovaly zrádné plány Albrechta z Valdštejna: BARKER, T , M. *Army, Aristocracy, Monarchy*, s. 81 – 82.

Marradas ale i další členové vídeňské dvorské válečné rady. Příčinou sporu bylo, že se Ottavio zásadně stavěl proti koalici habsburských vojsk se španělskými na podporu proti Nizozemí a Itálii.³⁵

Maršál Piccolomini se v těchto souvislostech jeví jako velmi strategicky uvažující osobnost, jejíž intriky přinesly své ovoce. Problematický Valdštejn byl na základě císařského rozkazu odstraněn a jeho statky rozděleny mezi podílníky kauzy. Piccolomini z Valdštejnových majetků obdržel zámek Náchod se statky Rýzmburkem a Třebešovem.³⁶

Ottaviova vojenská kariéra po chebských událostech dále pokračovala. Roku 1634 se zúčastnil bitvy u Nördlingenu, kde padl jeho synovec Silvio,³⁷ jehož smrt Ottavio těžce nesl, jelikož doufal, že by se Silvio mohl stát jeho legitimním nástupcem. V letech 1635- 1639 Ottavio bojoval na španělské straně v severním Nizozemí. V nizozemském Namouru podepsal 26. července reverz k zemím Koruny české, kde slibuje, že on i jeho potomci „budou zachovávat a hájit všechna práva tohoto království, nepřijmou nikoho jiného za svého dědičného pána, než českého krále a ve všem se budou srovnávat s obyvateli a stavy tohoto království, vědomi si pokut a trestů, jež předepisuje zemské zřízení v případě porušení přísahy.“³⁸ 5. listopadu 1636 došlo k zápisu náchodského panství do zemských desek.

Roku 1639 se účastnil bitvy u Thionville, kde zvítězil nad francouzským vojskem. Za své zásluhy byl pak roku 1643 v Saragozze dekorován Řádem zlatého rouna.³⁹

Ve 40. letech 17. století nabrala kariéra Ottavia Piccolominiho významné obrátky. Stal se císařským polním maršálem a vedl pluky proti Švédům. V letech 1648- 1649 se podílel na ratifikaci vestfálského míru za císařskou stranu. Jako hlavní delegát císaře se rovněž účastnil Norimberského kongresu, který v letech 1649 - 1651 projednával praktické důsledky mírových článků. Při této příležitosti se rovněž 5. října 1649 účastnil nákladného mírového banketu v Norimberku.⁴⁰ Jednání skončilo úspěchem císařské strany, na němž měl nesporný podíl Ottavio.⁴¹ V roce 1651 byl za své zásluhy odměněn povýšením do stavu říšských knížat.⁴²

V 50. letech 17. století začal nákladně přestavovat zámek Náchod. Ke spolupráci si

---

³⁵ PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 27.

³⁶ Tamtéž, s. 27.

³⁷ Zpráva o Silviově smrti od plukovníka Fritemy se nachází v: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 17, inv. č. 4047.

³⁸ Tamtéž, s. 27.

³⁹ GALVANI, F. - PASSERINI, L. (edd.). *Sommario storico*, s. 107.

⁴⁰ WEIHE - EIMKE, A. *Octavio Piccolomini*, s. 13.

⁴¹ POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1970, s. 251.

⁴² Tamtéž, s. 27.

přizval významné architekty, kameníky a štukatéry.⁴³

V roce 1651 si vzal ani ne šestnáctiletou princeznu Marii Benignu Sasko-Lauenburskou. Manželství však zůstalo bezdětné a proto Ottavio adoptoval potomky synovce Francesca, kteří se měli stát dědici jeho majetků na území habsburské říše a po smrti Ottaviova bratra Ascania i majiteli panství Amalfi.⁴⁴

Po zbytek svého života Ottavio s manželkou trávil většinu času ve Vídni nebo v pražském paláci.⁴⁵

Ve svém testamentu, sepsaném 6. července 1656 vyjádřil přání být pochován v klášteře servitů ve Vídni. Svojí manželku za věrnost odměnil ročním platem, čítajícím 9000 zlatých, v případě, že se znovu neprovdá anebo nevstoupí do kláštera. Svému bratru Ascaniovi odkázal panství Amalfi, ovšem pod podmínkou, že zůstane v jeho původní celistvosti a nebude prodáno.⁴⁶

Ottavio zemřel ve Vídni 10. srpna 1656 nedlouho po sepsání testamentu.⁴⁷

---

⁴³ Byl to stavitel Carlo Lurago, zedník Biaggio Verde, kameníci Giovanni Battista Spinetti a Carlo Sereno, štukatéři Domenico Rossi a Andrea Cyrus a malíři Giovanni Vanetti a jediný Čech, Šebestián Harovník z Beryně: SKALICKÝ, Josef st. *Náchod: Soupis a popis památek*, s. 23 – 24; HRAŠE, J. K. *Dějiny Náchoda*, s. 52; PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 28.

⁴⁴ PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 28; HRAŠE, J. K. *Dějiny Náchoda*, s. 52; RICHTER, S. M. *Die Piccolomini*. Berlin: Habel, 1874, s. 27.

⁴⁵ PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 28.

⁴⁶ Tamtéž, s. 28.

⁴⁷ PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 28; GALVANI, F. - PASSERINI, L. (edd.). *Sommario storico*, s. 107.

IV. Francesco Piccolomini d'Arragona

Francesco Piccolomini je v historografii zcela neznámou osobou, o níž je stručná zmínka pouze v genealogiích rodu a v medailonech o Ottaviu Piccolominim.

Genealogie uvádí toliko, že byl Francesco sienským a florentským patricijem a synem Ottaviova bratra Enea, generála císařské armády Ferdinanda II. a Cateriny, jediné dědičky Raffala degli Adamari.⁴⁸ Není však známo datum jeho narození, stejně jako scházejí detailnější informace o jeho životě. Z dostupných genealogií a dopisů adresovaných Ottaviovi vyplývá, že většinu života prožil ve Florencii, odkud mimo jiné podával Ottaviovi zprávy o dění na medicejském dvoře, ale i o událostech v regionu či Neapolském království. Z analýzy korespondence vyplývá, že byl hospodářsky i diplomaticky aktivní.⁴⁹ Z obsahu dopisů také vyplývá, že byl přítomen dění na dvoře Ferdinanda II. Medicejského a mohl zastávat i vyšší funkci.⁵⁰

V roce 1638 se oženil s Emilií, dcerou florentského senátora a příslušníka významného rodu, Lorenza Strozzi.⁵¹

Po smrti Ottaviova synovce Silvia, který padl v bitvě u Nordlingen roku 1634 se Francesco stal Ottaviovou nadějí na zachování kontinuity rodu a jeho majetků. Bezdětný Ottavio chtěl rodové kontinuity docílit pomocí obvyklé strategie rodu - adopce synovců. Francesco byl nejprve povýšen do stavu říšských hrabat a 20. června 1653 do stavu říšských knížat.⁵² Jeho potomci se měli stát dědičnými pány na Náchodě a po smrti Ottaviova bratra Ascania i pány panství Amalfi.⁵³

Genealogie uvádí, že měl Francesco čtyři potomky. Syny Enea Silvia a Lorenza a dvě dcery, Vittorii a Ottaviu Benignu. Enea Silvio se stal Ottaviovým dědicem. Na jeho výchovu Ottavio přispíval 4.000 zlatých ročně.⁵⁴ Podle genealogií Francesco zemřel roku 1656.⁵⁵

---

⁴⁸ CHIUSOLE, Antonio (ed.). *La genealogia delle case piu illustri di tutto il mondo*. Venezia, 1743, s. 536 - 537.

⁴⁹ O tomto tématu více v kapitolách VI. *Ekonomické záležitosti v korespondenci Ottavia a Francesca Piccolomini* a XI. *Francescovy reference o politických událostech a jejich vztahu k Toskánsku*.

⁵⁰ Drake Stillman píše, že „mladší jmenovec Francesca Piccolominiho, narozeného r. 1522 byl kapitánem gardy velkovévody Ferdinanda II“. Jedná se však o naprosto unikátní zprávu, která se v jiných publikacích nevyskytuje. Autor navíc neuvádí z jakých pramenů tuto informaci čerpal a proto se o ní nelze opírat jako o spolehlivou: STILLMAN, Drake. *Galileo at Work: His Scientific Biography*. 2. vydání. New York: Dover, 2003, s. 462.

⁵¹ Tamtéž, s. 95.

⁵² <http://www.genmarenostrium.com/pagine-lettere/letterap/piccolomini.htm>, 20. 10. 2010.

⁵³ GALVANI, F. - PASSERINI, L. (edd.). *Sommario storico*, s. 107; PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 28.

⁵⁴ HRAŠE, J. K. *Dějiny Náchoda*, s. 56. Oproti tomu Pazderová uvádí částku 1500 zlatých: PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 28. Tato částka ve zájemné korespondenci Ottavia a Francesca není nijak zmiňována.

⁵⁵ CHIUSOLE, A. *La genealogia*, s. 536; <http://www.genmarenostrium.com/pagine->

V. Charakteristika korespondence Francesca a Ottavia Piccolomini

Italsky psaná korespondence Francesca Piccolomini se strýcem Ottaviem patří k nejobsáhlejším a nejucelenějším souborům korespondence v RA Piccolomini v SOA Zámorsk, týkajících se novinek z Itálie a rodiny Piccolomini, který i přes svůj nezměrný potenciál, zatím nebyl využit pro badatelský výzkum. Za užití prosopografické analýzy těchto egodokumentů chci představit hlavní témata vzájemné korespondence dvou hlavních členů rodu. Využití korespondence jako historického pramene dává možnost nahlédnout korespondentovy myšlenky a pocity i význam, který této formě komunikace přikládal. Nevýhodou korespondence je ale její torzovitost a přerušovanost, která vyžaduje konfrontaci s dalšími typy pramenů.⁵⁶ Ani zde nelze tvrdit, že se dochovaly všechny dopisy odeslané Francescem Piccolominim.

Celkový počet dochovaných listů korespondence Ottavia Piccolomini se synovcem Francescem v RA Piccolomini činí 792 inventárních jednotek.⁵⁷ Pro období mezi lety 1631 až 1648 se zde nachází 383 dopisů, vzešlých z pera Francesca Piccolomini a pro sledované období 1649 až 1656 jich je 409. Při srovnání těchto počtů nám vychází, že v průměru Francesco odeslal Ottaviovi 22 dopisů za rok v období 1631 až 1648, zatímco v kratší etapě 1649 až 1656 se jejich počet zvýšil v průměru na 58 za rok. Realita je ovšem jiná. Období hojné korespondenční činnosti byla střídána roky, kdy si vyměnili jen málo listů. Pro sledované období je to například rok 1652.⁵⁸ Tato skutečnost byla zřejmě závislá na aktuální politicko - kulturní situaci, či situaci osobní. V rámci sledovaného období se v RA Piccolomini nachází pouze korespondence Francesca, ale rovněž dva listy od Ottavia Piccolomini, patrně kopie originálních dopisů.⁵⁹ Lze předpokládat, že trend nárůstu korespondence po roce 1649 souvisí s penzionováním císařského maršálka po vestfálských a norimberských mírových jednáních, v nichž byl Ottavio angažován.

Většina dopisů z období let 1650- 1653 je psaná Francescovou rukou. Po roce 1653 je jich více psáno písařem anebo se v archivním fondu nacházejí kopie, přepisované

---

lettere/letterap/piccolomini.htm, 20. 10. 2010.

⁵⁶ VODIČKOVÁ, Drahomíra. *Biskup politikem: korespondence olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského s představiteli české a moravské zemské obce v letech 1579 – 1598*. Diplomová práce. Pardubice 2009, s.10 - 11.

⁵⁷ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, VI. Oddělení: *Zprávy o Ottaviu Piccolomini*, kinofilm č. 31 – 34, inv. č. 7067 – 7815.

⁵⁸ Pro tento rok se v oddíle korespondence Francesca s Ottaviem nachází pouze 6 dopisů: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, VI. Oddělení: *Zprávy o Ottaviu Piccolomini*, kinofilm č. 33, inv. č. 7524 – 7530.

⁵⁹ Jedná se o dva dopisy, chybně zařazené do souboru Francescovy korespondence. Tuto výjimku jsem určila na základě vnitřní analýzy pramene skrze rozbor oslovení a témat, která jsou slučitelná jedině s prostředím a osobou Ottavia Piccolomini: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, VI. Oddělení: *Zprávy o Ottaviu Piccolomini*, kinofilm 34, inv. č. 7562 a 7750.

Ottaviovými úředníky. Není proto jisté, zdali se zachovaly všechny dopisy, které si korespondenti vyměnili. Francescovy autografy, psané stejně jako úřednické kopie humanistickou kurzívou, jsou paleograficky náročnější a vyjadřují, že se pisatel více soustředil na obsah než na formu.⁶⁰ Dopisy jsou zpřístupňovány na kinofilmech, a proto nelze analyzovat materiál, na němž jsou umístěny originály.

Zaměříme-li se na strukturu dopisu, tak jak ji modelově sestavil August Bohses, zvaný Talander,⁶¹ Francescovy dopisy se jí v mnohém podobají. Dopisy vždy začínají nadepsaným pozdravem (*salutatio*), který většinou obsahuje oslovení „*Vostra Eccellenza Signore Principe mio*.“ Struktura dopisu většinou pokračuje bez úvodního slova (*capitato benevolentiae* nebo *exordium*). Francesco přechází rovnou k popsání záležitosti (*narratio*), což naznačuje méně formální a více osobní způsob komunikace. V závěru (*conclusium*) téměř vždy píše „*la riverisco*“ a v případě, že nemá, již co k dané věci dodat píše „*senza altro la riverisco*.“ Celkové vyznění, i přes vyjadřování úcty Ottaviovi působí neformálně.

Francesco používá zkratky, které usnadňují rychlé sdělení. Často zkracuje oslovení Ottavia (namísto „*Vostra Eccellenza*“ pouze „*V.E.*“), stejně často i oslovení jím zmiňovaných osob (namísto „*Signor*“ pouze „*Sig.*“) a šlechtické titulatury, kde užívá horní index (například namísto „*Marchese*“ pouze „*March.^e*“). Horní index ale používá i pro zkrácení delších podstatných jmen a příslovcí (namísto „*Argenti*“ pouze „*Arg.ⁱ*“, namísto „*contiuamente*“ pouze „*continuum.^{te}*“) nebo u často používaných zájmen (namísto „*questo*“ pouze „*q.^{to}*“). V případě shody výslovností Francesco používal brachygrafické značky, například číslici. Tak je tomu u slova „*settimana*“, kdy první část slova zároveň vyjadřuje číslovku. Francesco označení týdne psal ve tvaru „*7.na*.“ Další brachygrafickou pomůckou, připomínající písmeno „*p*“ užíval nejčastěji pro slova nebo předložky obsahující kořen „*per*.“ Většina těchto užitých zkratk je derivátem latinského písemnictví.⁶²

Dopisy z posledních let života Ottavia a Francesca Piccolomini, z let 1655 – 1656, jsou z velké části psány číselnými šiframi. Jedná se především o osobní korespondenci diplomatického charakteru. Tyto indicie nám říkají, že se jednalo o osobní formu politické komunikace.⁶³ Šifry měly chránit obsah dopisu před únikem tajných informací.⁶⁴ Některé

---

⁶¹ MARŠÁLKOVÁ, Lenka. *Jeronym Colloredo a jeho vídeňští agenti v první polovině 20. let 18. století*. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, 2008.

⁶² CAPELLI, Adriano. *Dizionario di abbreviature latine ed italiane, usate nelle carte e codici specialmente del medio- evo, riprodotte son oltre segni incisi, con l'aggiunta di uno studio sulla brachigrafia medioevale, un prontuario di Sigle Epigrafiche, l'antica numeraz. romana ed arabica ed i segni indicati monete, pesi, misure, etc.:Lexicon abbreviaturarum*. 3. edice. Milano: Ulrico Hoepli, 1929, s. 12 – 56.

⁶³ VYBÍRAL, Zdeněk. *Politická komunikace aristokratické společnosti českých zemí na počátku novověku*.

z dopisů byly dodatečně přeloženy Ottaviovou kanceláří, která byla obvyklým prostředníkem vyřizování písemné agendy, případně i interpretace šifrovaných dopisů.⁶⁵

Frekvence Francescem zasílaných dopisů se většinou pohybuje v řádu jednoho dopisu týdně pro období 1650 – 1654. V letech 1655 – 1656 se frekvence zvýšila v průměru na dva až tři dopisy týdně, zvláště v roce 1655.

Počet stran dopisů se pohybuje v různém rozsahu. Obvykle však mají více jak dvě strany. Francesco k některým svým listům rovněž přikládal dopisy dalších osob – politických představitelů, vojevůdců či úředníků – v závislosti na informační hodnotě těchto relací. Všechny tyto znaky ukazují na „*neoddělitelnost a všudypřítomnou prostupnost osobní a veřejné komunikace*“, jak píše Vybíral.⁶⁶

V. 1. Hlavní témata korespondence Ottavia a Francesca Piccolomini

Frekvence Francescem zaslanych dopisů, z velké části v týdenním intervalu ukazuje, že se nejednalo pouze o korespondenci zdvořilostní, nýbrž i utilitární. Ottavia a Francesca Piccolomini spojovaly jak rodinné záležitosti, tak i zájem o informace z prostředí, kde se oba nalézali. V případě absence souboru Ottaviových dopisů se jedná o čirý odhad, nicméně Francesco ve svých dopisech většinou zmiňuje, na který z Ottaviových dopisů, dle uvedeného data reaguje. Nejčastěji Ottavio, soudě podle Francescových reakcí inicioval korespondenci, týkající se politické situace v Evropě a hospodářských otázek. Nechybí však i několik marginálních, přesto zajímavých témat, která nám osvětlují kulturně - myšlenkový svět šlechtice raného novověku.

Soubor korespondence mezi lety 1650 – 1656 tedy lze rozdělit na několik tematických okruhů. Nejčetnějším tématem je korespondence ohledně politicko - kulturních témat. Francesco Ottavia informuje o událostech v regionu a vzájemných vztazích Toskánska s ostatními vévodstvími a italskými územními celky, jako je nejčastěji zmiňované Vévodství milánské, Vévodství modenské a Neapolské království. V další řadě informuje o válečných událostech mezi Španělskem a Francií, o událostech v Nizozemí, ale i o diplomatických záležitostech, týkajících se revoluční Anglie a jejích hegemonních snah. Politická korespondence tohoto charakteru je četná především po roce 1654. Dalším významným tematickým okruhem jejich korespondence jsou ekonomické záležitosti, týkající se obchodů

České Budějovice, 2005, s. 208 – 280.

⁶⁴ VYBÍRAL, Z. *Politická komunikace*, s. 249.

⁶⁵ Tamtéž, s. 210.

⁶⁶ Tamtéž, s. 265.

s drahými kovy, šperky a importu italského zboží pro Ottaviovy potřeby. Dále to byly obchody s hospodářskými zvířaty pro zajištění výnosného chovu. V dalším okruhu Franco Ottavia informuje o významných politicko- kulturních představitelích a událostech s nimi spjatých, jako jsou úmrtí nebo osobní či obchodní vztahy s rodinou Piccolomini. Části dopisů jsou věnovány informacím o rodině Piccolomini, především o Francescových potomcích a o plánech jejich kariéry. Nemají však v souboru korespondence tak výrazné zastoupení jako výše uvedená témata.

V následujících kapitolách se budu jednotlivě věnovat rodinným záležitostem, zaměřeným především na korespondenci o Francescových potomcích a dále na hospodářská témata rodinných úvěrů, zprostředkovávání italského zboží a statkářské záležitostí, jakož i panství Amalfi.

V další kapitole mě bude zajímat otázka reprezentace rodu, která rovněž souvisí s ekonomicky zaměřenou korespondencí. Vyčlenila jsem ji však z toho důvodu, že spadá především pod téma každodenní kultury šlechtice a navazuje tak na další kapitolu práce, která se zabývá každodenním prostředím Florencie v polovině 17. století, kde Francesco prožil převážnou část svého života.

V poslední řadě přejdu k tématům diplomatické korespondence a zahraničních vztahů Toskánska, které jsou v korespondenci Ottavia a Francesca Piccolomini na závěr jejich života tématy nejfrekventovanějšími.

Korespondence Francesca Piccolomini je psaná v italském jazyce. Ve svém textu užívám citace částí dopisů, které jsem samostatně přeložila, aby bylo co nejlépe porozuměno obsahu Francescových sdělení.

VI. Korespondence Ottavia a Francesca Piccolomini ohledně rodinných záležitostí

V roce 1650 žili pouze dva Ottaviovi sourozenci: Ascanio, arcibiskup sienský a Donna Vittoria, rezidentka v Boloni. Enea, nejstarší Ottaviovův bratr a otec Francesca byl již dávno po smrti.⁶⁷

Francesco tedy zastával v rodě coby nejstarší „světsky“ orientovaný mužský příslušník větve Piccolomini – Pieri významnou roli. Tento fakt vyplývá i z četnosti a náplně korespondence se strýcem Ottaviem.

Francesco a jeho rodina byli pro bezdětného Ottavia nadějí v otázce pokračování rodu. V rodině Piccolominiů se jednalo o opakovanou situaci, kdy byla adopcí synovců zachována kontinuita rodu a jeho vlastnických práv, v tomto případě v rámci majetků v zemích Koruny české.⁶⁸

Rodinné záležitosti byly ve vzájemné korespondenci Ottavia a Francesca Piccolomini reflektovány především v letech 1650 - 1654. Francesco však ve sledovaném souboru korespondence o svých potomcích a rodině obecně nereferuje příliš obsáhle. V několika dopisech sice akcentuje, že je otcem početné rodiny,⁶⁹ ale tento výraz lze zohlednit především jeho snahou o vyslyšení a řešení ekonomických problémů, se kterými se potýkal.

V dopise ze 31. ledna 1650 si například stěžuje na zdravotní obtíže, které mu zabraňují věnovat se rodovým financím, které na něm zcela závisí.⁷⁰ V dalším dopise z 15. února téhož roku si stěžuje na velké dluhy, které nezapříčinil, ale zdědil a dokonce uvažuje o přesunu celé rodiny tam, „kam Jeho Excellence [Ottavio – pozn. aut.] poručí.“⁷¹

Vzhledem k neuspokojivé finanční situaci začal uvažovat o možnosti úvěru. Vzhledem ke své blízkosti ke dvoru medicejskému našel sice potenciální věřitele, ale zároveň odmítal neuvážlivé půjčky. Především doufal, že veškeré dluhy zvládne rodina, za přispění knížete Ottavia, řešit samostatně.⁷² Finanční nejistota však Francescovy naděje přeci jen zlomila a úvěr si vzal, jak uvidíme v následujících kapitolách.

V roce 1649 Francesca zasáhla smrt matky Cateriny a s tím i další finanční náklady,

---

⁶⁷ Genealogie uvádí, že zemřel r. 1619 v Praze: <http://www.genmarenostrium.com/pagine-lettere/letterap/piccolomini.htm>, 20. 10. 2010.

⁶⁸ Náchodské panství a k němu přiléhající statky měly po Ottaviově smrti připadnout jeho nejstaršímu synovi, v tomto případě adoptovanému prasnynovci Eneáši Silviovi: PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 27.

⁶⁹ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7435, 7437.

⁷⁰ Tamtéž, inv. č. 7435.

⁷¹ Důvodem těchto úvah mohla být víra v jistější zázemí pod patronací říšského knížete Ottavia.; SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7437.

⁷² V tomto případě hovoří o 12 000 scudi; SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7438.

kteřé vyřadovaly zděděné fideikomisy v sienské oblasti. Náklady na ně činily 3 000 scudi⁷³ ročně. Z toho důvodu Francesco uvažoval o jejich prodeji.⁷⁴

Rodinná a ekonomická témata se ve Francescových dopisech i v praktickém životě navzájem prolínala a ovlivňovala. Finanční situace Francescovy rodiny působila především na plány životních drah jeho potomků. V následujícím rozčlenění se orientuji na způsob, jakým Ottavio ekonomicky a duševně participoval jednak na životech Francescových dcer a poté synů, kteří měli jistější vyhlídky do budoucna.

VI. 1 Zprávy o Francescových potomcích

Francescův syn Enea Silvio měl být Ottaviovým univerzálním dědicem. V případě Eneovy smrti se vlastníkem Ottaviova dědictví měl stát druhorozený Francescův syn a v případě jeho smrti další mužský potomek. Jejich životní cesta tak měla jasný cíl – zachování kontinuity rodu.

V případě Francescových dcer byl životní perspektivou výhodný sňatek anebo vstup do kláštera. O Francescových dcerách však historiografie mlčí, a proto se jim budu věnovat nejdříve. Jakým směrem se ubraly jejich životní cesty, nastíním v následující podkapitole.

VI. 1. 1 Zprávy o Francescových dcerách

V genealogiích je zmiňována existence pouze dvou Francescových dcer.⁷⁵ Ve svých dopisech ale Francesco píše nejprve o šesti⁷⁶ a později dokonce o sedmi ženských příslušnicích rodiny.⁷⁷ Ani v jednom z případů však neurčil, o koho se konkrétně jednalo, zdali o dcery nebo příbuzné, jimž poskytl ochranu.

Životní plány Francescových dcer byly častějším korespondenčním tématem než kariéry jeho synů.⁷⁸ Francesco však celé dva roky žádal Ottavia, aby se vyjádřil k jejich

---

⁷³ Toskánsko sice mělo vlastní měnu – *florény*, ale *scudi d'oro* byli platidlem, rozšířeným ve více italských územních celcích. Jejich váha činila 3.35 gramů, z toho 986 gramů obsahovalo čistý drahý kov. Byly používány v letech 1300- 1750, kdy zanikly. Jejich konverze vůči tolarům byla 4,5 ku 4,8 : FRIEDBERG, Arthur L. - FRIEDBERG, Ira S. *Gold Coins of the World: From Ancient Times to the Present. An Illustrated Standard Catalog With Valuations*. New Jersey: The Coins and Currency Institute, 2009, s. 517.

⁷⁴ SOA Zámřsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7439.

⁷⁵ CHIUSOLE, A. *La genealogia*, s. 536; <http://www.genmarenostrom.com/pagine-lettere/letterap/piccolomini.htm>, 20. 10. 2011.

⁷⁶ SOA Zámřsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7449.

⁷⁷ Tamtéž, inv. č. 7562.

⁷⁸ Tato okolnost patřně plynula z jasnějšiho nastavení kariéry synů, než jak tomu bylo u dcer, zvláště, měl – li jich Francesco, jak uvádí, více než synů: SOA Zámřsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7449; SOA

budoucím životním drahám a často apeloval bez zjevné odezvy.

Nejstarší dceru si přál uvést k innsbruckému či vídeňskému dvoru. Její pobyt na dvoře se však nemohl obejít bez řádné reprezentace. Francesco vypočítal, že náklady na její řádné ošacení mohou čítat něco mezi 1200 – 2000 scudi, aniž by připočítal šperky, které rovněž považoval za nutné.⁷⁹ Selhávala však vzájemná korespondence s Vídní, skrze níž by mohl Francesco najít sponzora těchto nutných výdajů a proto se jej snažil hledat v okruhu svých přátel. Veškeré apely na tísnivou finanční situaci, gradující v roce 1651 však byly zjevné apely na movitějšího strýce. Francesco vždy upozorňoval, že čeká pouze na jeho pokyny a pomoc zvláště, když nenacházel věřitele nákladů pro uvedení své dcery ke dvoru.⁸⁰

Guvernankou jeho dcery se měla stát markýza Agostini, přítelkyně Piccolominiů ze Sieny, která však toho času byla zaneprázdněná starostí o dceru, která ovdověla.⁸¹ Francesco neustával v plánování cesty do habsburské říše. V dopise z konce prosince 1651 navrhoval Ottaviovi vystavení směnky na peníze, které by mu strýc laskavě zapůjčil.⁸²

Během roku 1652, ve kterém si vyměnili pouze několik málo dopisů, se již oba korespondenti k tomuto tématu nevrátili. Diskuzi ohledně Cateriny Francesco oživuje až v březnu 1653, kdy začal plánovat realizaci cesty do habsburské říše a setkání se svým strýcem Ottaviem. Tentokrát do svých plánů začlenil i druhorozenou dceru. V dopise z 11. března a poté ještě ze 30. dubna Ottaviovi v krátkosti připomíná, že „*jeho dcery jsou stále připravené na pokyny Jeho Excelence.*“⁸³

Není nám známo, jestli a jakým způsobem Ottavio Francescovi odpověděl. Francesco ale zjevně nenalezl finanční prostředky na zajištění reprezentace svých ženských potomků u některého z výše uvedených dvorů a je nám známo, že cestu do habsburské říše nakonec podnikl, ovšem pouze s Ottaviovým dědicem Eneem.⁸⁴

Úspornějším řešením než nákladná reprezentace dcer u některého z dvorů bylo jejich delegování do kláštera. V tomto duchu pokračovala korespondence o osudu nejstarší dcery Cateriny⁸⁵ a posléze i její sestry.⁸⁶ Francesco patrně nedostával od svého strýce jasnou odpověď na původní záměry. Snad proto, že se jejich téma obrátilo na záležitosti hospodářské,

---

Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7562.

⁷⁹ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7523.

⁸⁰ Tamtéž, inv. č. 7437, 7444, 7448, 7502 a další.

⁸¹ Tamtéž, inv. č. 7524.

⁸² Tamtéž, inv. č. 7525.

⁸³ Tamtéž, inv. č. 7537, 7539.

⁸⁴ Tamtéž, inv. č. 7590, Tamtéž, kinofilm č. 34, inv. č. 7683, 7684.

⁸⁵ Toto jméno se nevyskytuje v žádné z dostupných genealogií rodu.

⁸⁶ S výjimkou Cateriny, jejíž jméno se však v genealogiích neobjevuje, Francesco nezmiňuje jména dalších dcer o nichž Ottaviovi píše: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7488.

kteřé vyplňují většinu korespondence roku 1653. Důvodem rozhodnutí dát dcery do kláštera tedy mohla být úsporná opatření a absence potřebných nákladů na uvedení dcery k císařskému nebo innsbruckému dvoru a mimo jiné i pohnutky plynoucí z náboženské horlivosti barokního období. Francesco ostatně dodává, že se při svých rozhodnutích „*nechal vést vnitřním hlasem.*“⁸⁷

Pro Caterinu vybral klášter Appollaia nedaleko Florencie.⁸⁸ I tento výběr si chtěl nechat Ottaviem potvrdit.⁸⁹ Zdá se však, že Ottavia více zaměstnávaly ekonomické a politické záležitosti i zdravotní obtíže, související s pakostnicí, kterou ke stáru trpěl. V posledních letech života trávil čas v péči mediků a na lázeňských pobytech.⁹⁰ Francesco reflektuje Ottaviovy zdravotní obtíže například v dopisech z 10. března a 24. března 1654. Ottaviovi doporučuje dietní kůru a péči těch nejlepších mediků.⁹¹

Plán vstupu dcer do kláštera Francesco s Ottaviem řešil ještě několik dalších let a nevíme s jistotou, jestli se tento záměr někdy uskutečnil. Ještě v dopise z 11. prosince 1655 Francesco píše o nákladech, které vstup do kláštera představuje. Píše, že výdaje pro obě dcery čítají 3000 scudi na ošacení a osobní potřeby a dalších 2000 na samotné přijetí. Francesco jejich vstup do kláštera předpokládal symbolicky jako „*přechod do další etapy* [v životě člověka – pozn. aut.]“ o velikonocích následujícího roku. Ottavio zřejmě přislíbil finanční podporu, neboť Francesco dodává, že čeká na „*poskytnutí přízně, kterou Jeho Excellence přislíbila a [...] Jeho laskavá rozhodnutí.*“⁹²

V lednu následujícího roku Francesco strýci, od něhož „*už nějaký čas neobdržel nové psaní*“, připomíná blížící se termín, v němž opět zmiňuje náklady, které se patrně snížily na 2000 scudi a 600 scudi na prádlo. V únoru téhož roku Francesco ještě přichází s částkou 800 scudi na neurčité účely a 200 scudi na kutny pro své „*dcery řeholnice*“ a dodává, že tyto finance „*musí přijít z jeho* [Francescova – pozn. aut.] *měšce*“.⁹³

Podle těchto kusých zpráv lze usoudit, že obě Francescovy dcery byly nakonec delegovány do kláštera. Dostupné prameny nám však dodávají jiné informace. Genealogie rodu Piccolomini nás utvrzují o dvou dcerách, které měl Francesco s Emilií Strozzi. Uvedená je zde Vittoria, která za manžela pojala Metella, markýze di Bichi a zemřela roku 1734.

⁸⁷ SOA Zámřsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7583.

⁸⁸ Tamtéž, inv. č. 7583, 7586, 7588.

⁸⁹ Tamtéž, inv. č. 7591.

⁹⁰ Na konci roku 1655 například pobýval v Badenu, odkud psal svému synovci dopis, na nějž Francesco reaguje 22. ledna 1656: SOA Zámřsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7771.

⁹¹ SOA Zámřsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7622 a 7624.

⁹² Tamtéž, kinofilm č. 34, inv. č. 7738.

⁹³ Tamtéž, inv. č. 7779.

Druhou zaznamenanou dcerou je Ottavia Benigna, pojmenovaná bezesporu na paměť Francescova strýce a jeho manželky Marie Benigny. Je o ní známo toliko, že za manžela pojala Pierantonia, markýze di Guadagni a zemřela roku 1725. O Caterině, o níž vedli Francesco a Ottavio korespondenci v letech 1651 – 1655 není v genealogiích jediná zmínka.⁹⁴

VI. 1. 2 Zprávy o Francescových synech

Z Francescových mužských potomků jsou genealogicky známi tři. Nejstarší Enea Silvio, adoptovaný prastrýcem Ottaviem k upokojení obav o kontinuitu rodu, Lorenzo, který se po Eneově smrti stal třetím náhodským knížetem a Giovanni Norberto, o němž se některé genealogie vůbec nezmiňují.⁹⁵ Je zmiňován pouze v jedné z nich s uvedeným datem narození roku 1650.⁹⁶

Francesco ve svém dopise z 21. února 1653 zmiňuje své ujištění o Emiliině těhotenství⁹⁷ a o devět měsíců později, 25. listopadu 1653, píše o „příchodu“ svého třetího syna, o němž zvažuje, že by bylo v budoucnu „užitečné uvést jej k císařské komoře“.⁹⁸ S nejvyšší pravděpodobností se jednalo právě o narození Giovanni Norberta.

V kontextu této úvahy se ve Francescových dopisech setkáváme se zajímavým společensko – kulturním jevem. Zatímco množství šlechticů ze zemí habsburské říše podnikalo cesty za vzděláním na Apeninský poloostrov, Toskánsko nevyjímaje,⁹⁹ Francesco se snažil pro své potomky zajistit vzdělání u habsburského dvora. Z korespondence vyplývá zřejmá orientace Francescovy rodiny na císařský dvůr, který se stal nejvyšší metou v hierarchii Francescových hodnot a cíl životního směřování jeho potomků.

Další zprávy o Francescových synech jsou však velmi sporadické a de facto se omezují na zprávy o drobných zdravotních obtížích Ottaviova dědice Enea Silvia. Enea měl být sice až do dovršení osmnácti let pod patronací svého otce, přesto je zajímavé, že Francesco detailnějším zprávám o životě Ottaviova univerzálního dědice nevěnoval tolik prostoru, jak by se předpokládalo.

Ke konci roku 1653 Francesco ve svých listech píše o plánované „cestě s celou

---

⁹⁴ CHIUSOLE, A. *La genealogia*, s. s. 536 - 537; <http://www.genmarenostrium.com/pagine-lettere/letterap/piccolomini.htm>, 20. 10. 2011.

⁹⁵ CHIUSOLE, A. *La genealogia*, s. 536 - 537; GALVANI, F. *Sommario storico*, s. 97- 107.

⁹⁶ <http://www.genmarenostrium.com/pagine-lettere/letterap/piccolomini.htm>, 20. 10. 2011.

⁹⁷ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7534.

⁹⁸ Tamtéž, inv. č. 7592.

⁹⁹ Ve Florencii byla například centrem vzdělanosti slavná *Accademia dei nobili*, která se koncem 17. století, za Cosima III., stala oblíbenou destinací českých šlechticů: MAŤA, P. *Svět české aristokracie*, s. 320.

rodinou do Alemagnie,¹⁰⁰ kterou v úspornější verzi, pouze se synem Eneem realizoval v březnu roku 1655. Tehdy svůj dopis píše dokonce z Prahy.¹⁰¹ Posléze Francesco se svým synem s největší pravděpodobností navštívili i Náchod, jak stálo v původním plánu,¹⁰² a konečně se setkali s Ottaviem.

Další dopis píše Francesco v dubnu téhož roku, když jeho výprava pokračovala návštěvou Vídně, kde jeho syna zastihly obtíže se zimnicí, pravděpodobně způsobenou studenějším klimatem. Francesco však dodává „že Enea [od ní – pozn. aut.] již brzy bude osvobozen, tak jak tomu dopřává vliv mládí“.¹⁰³ Neopomíná při této příležitosti poděkovat Ottaviovi za permanentní ochranu, kterou jeho synovi poskytuje.¹⁰⁴

V rámci nedostatku korespondenčních zpráv o Francescových synech jsem podnikla exkurz do korespondence Francescovy ženy Emilie Strozzi s Ottaviem Piccolominim. Nevelký soubor její korespondence obsahuje dvě desítky dopisů.¹⁰⁵ Z velké části se omezuje na zdvořilostní dopisy a výroční přání. V dopise z 1. prosince 1648 však zmiňuje Eneovo uzdravení z malé, „ale nebezpečné zdravotní indispozice.“¹⁰⁶

Další její dopis, ve kterém hovoří o svém synovi je Ottaviovi odeslán 29. července 1656. Část originálního dopisu je však odtržená a znemožňuje jasné čtení. Z kontextu však vyplývá, že Emilia Ottavia upozorňuje na připravenost Enea „uposlechnout pokyny Jeho Excellence [...] i přesto, že je momentálně indisponován menšími zdravotními obtížemi“.¹⁰⁷

O jedenáct dní později Ottavio zemřel a Enea byl povýšen do stavu říšských knížat a stal se pánem na Náchodě.¹⁰⁸

Enea Silvia však stihl téměř stejný osud jako jeho prastrýce Ottavia. Zemřel bezdětný roku 1673, ovšem nikoli „přirozenou smrtí“, nýbrž na následky zranění, utržených v boji s Francouzi roku 1673.¹⁰⁹ Majetek v zemích Koruny české tedy přešel na jeho bratra Lorenza, druhého nejstaršího Francescova syna, který za manželku pojal Ludmilu, hraběnkou

---

¹⁰⁰ Označením Alemagnia, které je archaickým latinským označením pro germánská území, pravděpodobně Francesco míní říšská území: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7590. Termín se objevuje ještě v dalším dopisu, kde je používán ve spojení „německý mír“ (*Pace di Alemagnia*): SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7462.

¹⁰¹ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7683.

¹⁰² Tamtéž, inv. č. 7633.

¹⁰³ Tamtéž, inv. č. 7684.

¹⁰⁴ „Ochranou“ Francesco se vši pravděpodobností mínil Ottaviův příspěvek na Eneovu výchovu. Srovnej: HRAŠE, J. K. *Dějiny Náchoda*, s. 56; PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 28.

¹⁰⁵ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7851 – 7869.

¹⁰⁶ Tamtéž, inv. č. 7851.

¹⁰⁷ Tamtéž, inv. č. 7869.

¹⁰⁸ <http://www.genmarenostum.com/pagine-lettere/letterap/piccolomini.htm>, 20. 10. 2011.

¹⁰⁹ PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 29. Podle Antonia Chiusole zemřel na následky zranění, utrženého při duelu: CHIUSOLE, A. *La genealogia*, s. 536. Totéž uváděno v: <http://www.genmarenostum.com/pagine-lettere/letterap/piccolomini.htm>, 20. 10. 2011.

Kollowratovou. Lorenzo měl sice sedm potomků, ale nejstarší z jeho synů, Antonio se rozhodl pro duchovní kariéru a stal se proboštem tridentské katedrály. Druhorozený Lorenzův syn, Gian Wenceslao, dědic knížectví se zas nikdy neoženil a zůstal rovněž bezdětný. Po jeho smrti roku 1733 zdědil majetek třetí syn Lorenzův, Ottavio Enea Giuseppe Piccolomini, uváděný jako Ottavio II. Piccolomini. Byl členem císařské komory a vrchním seržant císařských vojsk. Jím však rovněž rod Piccolomini – Pieri vymřel.¹¹⁰

V uvedených podkapitolách tématu rodinné korespondence jsme mohli vidět, že otázka životních drah Francescových dcer a synů byla i přes malou frekvenci zmínek o nich důležitou součástí korespondence. Přestože nám schází korespondence ze strany Francescova strýce Ottavia, můžeme z náplně korespondence usuzovat, že Ottaviův zájem spočíval především v zachování kontinuity rodu. Podle toho také jednal. Přispíval sice na výchovu svého dědice Enea Silvia, ale další záležitosti rodu přenechal Francescovi. Můžeme tak soudit podle Francescova několikaletého snažení o vyslyšení jeho starostí o zajištění dcer, které se nakonec ubralo jiným směrem, než bylo plánované uvedení k významným středoevropským dvorům.

Podobným směrem se ubíraly i otázky ekonomického zajištění florentské části rodu Piccolomini, zastupované Francescem, kterým se budu věnovat v následující podkapitole.

VI. 2. Ekonomické záležitosti v korespondenci Ottavia a Francesca Piccolomini

Více prostoru než podrobným zprávám o událostech v rodině Francesco věnoval rodinným ekonomickým záležitostem, neboť stav financí tuto pozornost vyžadoval. Francesco měl především obavy o finanční zajištění pokojné existence rodu, zatíženého velkými dluhy. Oporou mu byla víra v dobrou vůli všemohoucího Hospodina, ale i pragmaticky směřovaná víra v možnosti adorovaného strýce Ottavia, kterého pokládal za nejvyššího představitele rodu.¹¹¹

Francesco však ve světle korespondence s Ottaviem nevystupuje pouze jako osoba zcela závislá na svém vlivném příbuzném, ale rovněž jako aktivní podnikatel. V roce 1653 například plánoval obchodní cestu do Španělska, o které psal Ottaviovi v několika svých

---

¹¹⁰ PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 29; CHIUSOLE, A. *La genealogia*, s. 536.

¹¹¹ Jak Francesco píše například v jednom ze svých dopisů: „*Havndola sempre V.E. superata*“ („*Vaše Excellence je mi vždy nadevším*“): ¹¹¹ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7572.

dopisech, ale nikdy se neuskutečnila.¹¹² Není nám známa konkrétní příčina výpravy, ani specifikum obchodních aktivit florentského patricije, přesto můžeme z Francescovy korespondence dedukovat jeho hospodářské zaměření, které se orientovalo jak na tržní zboží, tak i na statkářské záležitosti.

Ekonomické aspekty korespondence zahrnují v první řadě otázku řešení debetních splátek a dále záležitosti panství Amalfi, organizaci exportu italského zboží pro Ottaviovy potřeby, nejčastěji umělecko – řemeslných výrobků, šperků a textilií. Jednotlivým tématům se budu věnovat v následujících podkapitolách.

VI. 2. 1. Zadlužení rodiny Francesca Piccolomini

Francesco často ve svých listech zdůrazňoval, že rodové dluhy zdědil po předcích. Debetní zatížení v prostředí novověké šlechty nebylo ojedinělým, nýbrž častým a dokonce i celoevropským jevem. Často souviselo s náklady na reprezentaci rodu a udržení jeho prestiže. Zadlužení rodu většinou ani nemělo pokrývat již stávající půjčky, ale bylo směřováno na další výdaje.¹¹³ Otázka dluhů se týkala i rodiny Piccolomini.

Jednu z prvních stížností na dluhy ve sledovaném souboru korespondence nacházíme v dopise z 15. února 1650. Francesco píše Ottaviovi o své vizi: „*Velmi si přeji, abych se uplatnil v ekonomických záležitostech a abych udržel náš rodinný podnik, a z toho důvodu následuji všechny Vaše pokyny. V první řadě chci zpracovat všechno mé [obilné – pozn. aut.] zrno, ale zatím to není možné, ač dělám, co je třeba [...] a děkuji Bohu, že mi dopřává tolik času, abych vše uskutečnil, i když mi nechybí trápení a nedostatek na splacení velkých dluhů, které jsem nezapříčinil, ale způsobil je čas.*“¹¹⁴

Již v předcházející kapitole jsem se zmínila o rodových dluzích po Francescově matce Caterině, která byla jedinou dcerou sienského patricije Raffala degli Adamari a více než dvacet let vdovou a na níž připadala správa statků v Maremmě, fideikomisním panství poblíž Sieny. Její finanční indispozice proto byly značné a na Francesca zbyla finanční zátěž v podobě daňových nedoplatků za posledních šest let jejího života. Francesco píše ve svém dopise z ledna 1650, že jeho matka „*po celých [těchto – pozn. aut.] šest let nebyla obtěžována*

---

¹¹² SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7532, 7562, 7563; ¹¹³ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7618, 7621.

¹¹³ Maťa píše o tomto tématu v kontextu české šlechty, ale jak vidno, mohlo se jednat se o fenomén evropských rozměrů: MAŤA, P. *Svět české aristokracie*, s. 129 – 132.

¹¹⁴ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7437.

[úředníky – pozn. aut.],“¹¹⁵ kteří se však ozvali v momentu její smrti s požadavky na jejího syna. Nesplacené daně činily 18 000 scudi, což pro Francesca rozhodně nebyla jednorázově splatitelná částka. Uvažoval o jejich prodeji, ale zároveň spočítal, že částka za jejich prodej by nenabyla výraznějšího efektu, vzhledem k výši dluhů, které rodina měla.¹¹⁶

Protože se Francescovy stížnosti na „*horu dluhů*“¹¹⁷ nesou celým obdobím let 1650-1655, než hlavní slovo přebrala politická korespondence, zdá se, že se jeho strýc Ottavio, kromě slovní podpory nechopil zjevné iniciativy ve finanční pomoci. Ve stejném dopise Francesco v dopise z ledna roku 1650 poukazuje na výši ostatních rodových dluhů, které činily 35 000 scudi, z toho 30 000 scudi bylo určeno „*různým osobám*,“¹¹⁸ od nichž rodina půjčky dostala.

O Ottaviových dlužích je poměrně málo zmínek. Jedním z jeho dlouhodobých dluhů byla nesplacená daň za panství Amalfi¹¹⁹ a dále kvintace a hypotéky na koupi statků Hradiště a Heřmanice.¹²⁰ Z drobných dluhů to pak byly účtenky za produkty florentských umělecko – řemeslných dílen, jejichž splátka se mnohdy prodloužila na několik měsíců.¹²¹ Ve své době byl však jedním z nejmajetnějších členů rodiny Piccolomini. Je známo, že se významně obohatil během své aktivní vojenské dráhy a při plenění Mantovy a z toho zisku například financoval nákladné přestavby náchodského zámku.¹²² Za své vojenské a diplomatické zásluhy obdržel roční penzi od císařského dvora¹²³ a měl rovněž podíl ze zisku císařských stříbrných dolů.¹²⁴

Ottaviov synovec se nacházel v odlišné situaci. Dostával sice určitou penzi od medicejského dvora,¹²⁵ ale jeho postavení nebylo podloženo tak významnými zásluhami a zjevně ani vysokým příjmem. O to více se snažil vyvíjet své hospodářské aktivity.

V dubnu roku 1653 Francesco svému strýci píše, že „*záležitosti* [jeho – pozn. aut.] *rodu jsou již stabilní.*“¹²⁶ Na základě této věty se může zdát, že se snad Francescovi podařilo

---

¹¹⁵ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7448.

¹¹⁶ Tamtéž, inv. č. 7449.

¹¹⁷ Tamtéž, inv. č. 7448.

¹¹⁸ Tamtéž, inv. č. 7448.

¹¹⁹ WEIHE – EIMKE, A. *Octavio Piccolomini*, s. 3.

¹²⁰ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 15, inv. č. 3459 – 3479.

¹²¹ O tomto tématu více v kapitole VIII. *Otázka reprezentace rodu v korespondenci Ottavia a Francesca Piccolomini a další obchodní záležitosti*

¹²² KRUMMHOLZ, Martin. *Sacco di Mantova (1630 - 1631)*. In: FUČÍKOVÁ, Eliška - ČEPIČKA, Ladislav. (edd.). *Albrecht z Valdštejna: Inter arma silent musae?* Praha: Academia, 2007, s. 322.

¹²³ Výše penze není v korespondenci zmiňována, ale podle Francescových reakcí ji Ottavio skutečně s blíže neurčenou periodicitou získával: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7592.

¹²⁴ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 42, inv. č. 10299 – 10337.

¹²⁵ O své roční penzi píše v dopise z 25. listopadu 1653. Její výši definuje jako „*určitou jistotu, která mu dává možnost zachovat si důstojnost v jistých ohledech.*“: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7592.

¹²⁶ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7564.

splatit část rodinných dluhů. V dopise, zaslaném v květnu roku 1653 však Francesco Ottaviovi sděluje, že se rozhodl vzít úvěr „na pojištění kapitálu a jeho plodů“ od florentského obchodníka, pana Colonella Basila. Půjčka činila, jak píše v dopise ze 13. května, 70 775 florénů.¹²⁷ Tento úvěr patrně sloužil následujícím Francescoovým podnikatelským plánům.¹²⁸ V tomtéž dopise Francesco ještě přikládá směnku na 16 425 florénů, poskytnutých rovněž od pana Basila, jejíž splátka byla vyměřena na 2500 florénů ročně.¹²⁹

I když se situace Francescovy rodiny na nějaký čas stabilizovala, jak psal svému strýci, přetrvával nedostatek financí na speciální výlohy, jaké předpokládala jeho cesta do habsburské říše, o níž si s Ottaviem psal v průběhu let 1653 – 1654.¹³⁰

Svému strýci sděloval, že je na cestu připraven, má „dobrý vůz a nejlepší koně.“¹³¹ Cílem cesty měla být Praha, ale i Náchod, kde se měli, společně se svým synem Eneem konečně tváří v tvář potkat s Ottaviem.¹³² Realizace těchto plánů však vyžadovala dlouhou přípravu a finanční zajištění zbytku Francescovy rodiny.

Jedním z důvodů, které Francescovu cestu oddálily, bylo těhotenství jeho ženy Emilie. Ve svém dopise z 21. února 1653 píše: „Nemohu odjet dříve jak v půli dubna následujícího roku, neboť za sebou chci zanechat věci domu v nejlepším pořádku a v další řadě se chci ujistit o bezpečném [průchodu – pozn. aut.] těhotenství [mé ženy – pozn. aut].“¹³³

Proces přípravy cesty se však prodloužil ještě do konce léta roku 1654. Francesco byl zainteresován rodinnými a obchodními záležitostmi. 22. června 1654 píše, že je jeho žena ve čtvrtém měsíci těhotenství a překlenula tak nejrizikovější období. Se vši nadějí dodává: „Jestliže mi to Bůh dopřeje, že konečně shledám Vaší Excelenci, o což neustále usiluji a vše zůstane zde, ve Florencii v nejlepším pořádku, doufám, že odcestuji přibližně na začátku července.“¹³⁴

Idealistické plány se však podřídily pragmatickým požadavkům a Francesco ještě v létě zůstával v Toskánsku. Ve svém dopise ze 4. srpna 1654, který je adresován Ottaviovi ze Sieny se svému strýci omlouvá, že nesplnil jeho očekávání, ale zároveň odklad defenzivně vysvětluje: „Nacházím se ještě v Sieně a je třeba, abych tu zůstal celý zbytek srpna[...]. Pobývám zde kvůli tomu, abych vydělal peníze, jak mi Vaše Excellence nařídila a které

¹²⁷ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7568.

¹²⁸ Více o těchto aktivitách v kapitole VII. 2. *Chov hospodářských zvířat*.

¹²⁹ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7568.

¹³⁰ Tamtéž, inv. č. 7562, 7568, 7633, 7639, 7640, 7662, 7666.

¹³¹ Tamtéž, kinofilm č. 33, inv. č. 7633.

¹³² Tamtéž, kinofilm č. 33, inv. č. 7633, 7639.

¹³³ Tamtéž, kinofilm č. 33, inv. č. 7562.

¹³⁴ Tamtéž, kinofilm č. 34, inv. č. 7633.

nepřijdou tak rychle jak by jste očekával. Zůstávám zde také proto, abych zajistil výbavu pro naši cestu. Poté ještě potřebuji zkontrolovat stav rodiny ve Florencii a zanechat i další zájmy v jejich nejlepším pořádku. Obchodní jednání jsou zde velmi těžká, ale musím obstát, již jen kvůli svému synovi.“¹³⁵

Další dopis ohledně plánované cesty Francesco Ottaviovi zasílá 12. srpna téhož roku. V něm Ottavia informuje, že Giovanni Batista Strozzi, jeho švagr a spolucestující, sehnal za pomoci svého otce Lorenza prostředky na zajištění cesty, které by už nemělo nic překážet.¹³⁶ Překážkou se ale stalo nadcházející zimní období, ve středoevropském prostoru těžce snesitelné pro Ottaviovy krajany, zvyklé na stabilní středomořské podnebí.¹³⁷ O tom ostatně Francesco píše ve svém dopise, když se cesta nakonec uskutečnila na jaře roku 1655. Enea Silvia, který se výpravy taktéž účastnil podle jeho slov „*stále trápí zimnice*.“¹³⁸

I když se Francesco nacházel daleko od Florencie, byl dobře informován o událostech v domovině. Evidentní starost mu způsobovalo velkovévodovo nařízení ohledně tabáku a jeho prodeje, ze kterého byla určena daň 18 000 scudi ročně. Možná byl naruživým spotřebitelem tohoto zboží neboť problematice přísných pokut za prodej většího, než velkovévodou nařízeného množství, věnuje čtvrtinu dopisu.¹³⁹

Co se dluhů Francescoovy rodiny týče, sledovaný soubor korespondence o nich již dále nehovoří. Rodinné dluhy, nejen v polovině 17. století, mohly pevně svírat několik dalších generací. Nejdůležitější kredit šlechtice však byla jeho vnější prestiž, uchovávaná za jakoukoliv cenu. Aneb, jak Francesco dodává: „*Navzdory všemu mám [urozený – pozn. aut.] původ, prestiž, čest v hospodářství a po meči, zkoušenou v mnoha okolnostech a duševní kapitál značně široký*.“¹⁴⁰

Nehledě na tuto sebereflexi, kterou se Francesco ujišťoval o svém postavení ve vyšších aristokratických kruzích, musel Ottavioův synovec rovněž věnovat péči budování hospodářského zázemí rodiny. Svoji energii proto také investoval do zajištění zděděného sienského panství a záležitostí panství Amalfi. Jedním z možných výdělků bylo pěstování zemědělských produktů a prodej jejich nadbytku, ale také chovy hospodářských zvířat.

---

¹³⁵ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7639.

¹³⁶ Tamtéž, inv. č. 7640.

¹³⁷ O své cestě po skončení zimy ujišťuje Francesco Ottavia v dopise z 8. prosince 1654: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7662.

¹³⁸ Tamtéž, inv. č. 7684.

¹³⁹ Tamtéž, inv. č. 7685.

¹⁴⁰ Tamtéž, kinofilm č. 34, inv. č. 7738.

VI. 2. 2 Chov hospodářských zvířat

V roce 1653 Francesco vedl s Ottaviem korespondenci o organizaci chovů tažných mul a koňů, s nimiž měl Francesco již určitou zkušenost, jak vyplývá z náplně jeho korespondence.¹⁴¹

Právě kvůli těmto hospodářským záležitostem si se vší pravděpodobností vzal již dříve zmíněný úvěr.¹⁴² Hlavním cílem pěstování hospodářských zvířat bylo existenční zajištění rodiny florentských Piccolominiů, jejímž hlavním představitelem byl právě Francesco. Z toho důvodu se orientoval na pečlivý výběr vhodné rasy. Francescovi pomáhala blízkost k medicejskému dvoru.

V dopise ze 7. ledna 1653 píše svému strýci o možném nákupu chovných kusů zvířat za celkovou částku 4700 florénů. Tuto obchodní nabídku mu zprostředkoval úředník toskánského velkovévody z Boloně. Za výše zmíněnou sumu by získal 18 kusů po cirká 250 florénech za jeden kus.¹⁴³

O něco později zaujaly místo v korespondenci chovy kardinála Montalta. Prostředníkem tohoto obchodu měl být markýz Riccardi, toho času toskánský ambasador v Římě.¹⁴⁴

7. března 1653 Francesco Ottaviovi píše, že se chystá šlechtit speciální rasu pro potřeby hraběte Kurze a dodává, že se na něj hrabě Kurz obrátil „*vzhledem k jeho reputaci*“.¹⁴⁵ Francesco vypočítal výnosnost obchodu na 3000 až 4000 florénů navíc. Kardinál Montalto se však z neurčitých důvodů rozhodl již dále neprodávat kusy svého chovu, jak píše Francesco v dopise z 6. května 1653.¹⁴⁶ Svou pozornost proto Francesco Piccolomini obrátil na chovy kolínského arcibiskupa, ale ani tento obchod se nakonec neuskutečnil.¹⁴⁷

Další možností, o které Francesco Ottaviovi psal, byly chovy z Peggia. Zprostředkování obchodu však záleželo na schopnostech Monsignora Nunzia, který měl hospodářské záležitosti jménem Piccolominiů zaštitovat.¹⁴⁸

Francescovi však plány zkomplikovaly jeho zdravotní potíže a hospitalizace ve špitálu *Santa Maria Nuova*, odkud píše Ottaviovi obsáhlý dopis s datem 24. září 1653. Vyjmenovává

---

¹⁴¹ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7535.

¹⁴² Tamtéž, inv. č. 7568.

¹⁴³ Tamtéž, inv. č. 7556.

¹⁴⁴ Tamtéž, inv. č. 7564.

¹⁴⁵ Tamtéž, inv. č. 7535.

¹⁴⁶ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7567.

¹⁴⁷ Tamtéž, inv. č. 7567.

¹⁴⁸ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7535.

náklady na pořízení kusů hospodářského dobytka, které by v případě nákupu jednoho mladého kusu čítaly 650 florénů. Byla to však částka, v porovnání s předchozí možností, vskutku vysoká. Z toho důvodu zvažoval nákup chovných zvířat z Neapolského království, který by sice v jednotlivých nákladech vyšel levněji, ale pro změnu jej odrazovala obchodní daň čítající 2000 florénů.¹⁴⁹

Další z možností na organizaci výnosného chovu, o nichž píše v tomto dopise, byly chovy koňů saského kurfiřta. Další šlechtění kusů z chovu saského kurfiřta by mohlo „vydělat peníze na splacení pohledávek.“¹⁵⁰ Francesco k této záležitosti ještě dodává: „*Saský kurfiřt má v plánu vypěstit krásný chov a má znamenité* [možnosti – pozn. aut.] *spáření, nicméně je potřeba rychle investovat finance* [do nákupu – pozn. aut.].“¹⁵¹

Všechny náklady zmiňované v korespondenci Francesca Piccolominiho, mohou mít čistě informační charakter, ale zároveň mohou být více než jednoznačným apelem na finanční pomoc Ottavia, protože chov mohl být se vši pravděpodobností realizován na Amalfitánském panství a užitek z něj mohl mít i Ottavio. Tento plán můžeme rekonstruovat na základě Francescovi snahy o permanentní konzultaci všech podniknutých kroků se svým strýcem i snahu o urychlení Ottaviova rozhodnutí, kterou zdůrazňuje v každém ze svých dopisů. Na vzájemný konsens apeloval Francesco i z toho důvodu, že mohli ještě toho času obejít licenční poplatky, „*dokud neskončí konjunktura*“, jak prozřetelně píše ve svém dalším dopise z konce září roku 1653.¹⁵²

Po zbytek jejich korespondence již téma nebylo zmíněno a není nám tedy známo, nakolik byly tyto hospodářské plány úspěšné ve své realizaci. Je zřejmé, že toto téma bylo jedním z pilířů Francescovy snahy o ekonomickou stabilizaci jeho rodu. Ottavio poskytl adoptovaným Francescovým synům zajištění, kterého Francesco nebyl sám schopen. Tato rodinná transakce se stala jedním z pilířů korespondence Francesca s Ottaviem.¹⁵³ Francescovy osobní svízele byly podřízeny vyšším zájmům, které nabízely jeho synům širší perspektivu a možnost dodatečného splacení dluhů toskánské části rodiny. Jeho potomci měli být jak dědici Náchoda a knížecího titulu, tak i panství Amalfi po smrti Ottaviova bratra Ascania. V zemích Koruny české mohla být jejich existence dostatečně pojištěna, ale odlišná situace panovala na Amalfitánském panství. Z toho důvodu Francesco sledoval záležitosti

---

¹⁴⁹ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7541.

¹⁵⁰ Tamtéž, inv. č. 7541.

¹⁵¹ Tamtéž, inv. č. 7541.

¹⁵² Tamtéž, inv. č. 7541.

¹⁵³ K tématu se ještě vrátím v kapitole VIII. *Otázka reprezentace rodu v korespondenci Francesca a Ottavia Piccolomini a další obchodní záležitosti.*

jihooitalského panství a snažil se v jeho věcech angažovat.

VI. 2. 3. Korespondence o záležitostech panství Amalfi

Amalfi bylo od 10. století ekonomicky prosperujícím jihooitalským přístavem, který zprostředkoval obchody s Byzancí a Sýrií. Amalfi také vlastnilo kolonie v Konstantinopoli, Antiochii a jeho lodě obchodovaly rovněž s egyptskými, tuniskými a španělskými přístavy. V roce 1135 však město bylo dobyto a vypleněno Pisou, která tímto přebrala vedení ve věcech italských námořních obchodů.¹⁵⁴ Od roku 1282 spadalo Amalfi pod Království neapolské.¹⁵⁵

Samotné město se nachází na skalnatých svazích, které neskýtají mnoho možností na hospodářské využití, vyjma zužitkování blízkosti moře a luk na kopcích. Za těmito zemědělsky nevýhodnými přírodními podmínkami se na konci poloostrova Sorrento vine úrodná nížina.¹⁵⁶

Panství náleželo rodu Piccolomini 113 let, až do roku 1584 kdy bylo pro velké dluhy prodáno za 212 697 dukátů.¹⁵⁷ Panství znovu získal Ottavio Piccolomini roku 1643 od krále Filipa IV. „*cum titulo et honore ducatus*“¹⁵⁸ a privilegiem, zamítajícím možnost jeho zabavení, pokud bude zachována podmínka autority španělského království.¹⁵⁹ Darování tohoto panství také znamenalo, že se Ottavio stal daňovým poplatníkem španělského krále.

Amalfi mělo po smrti Ottavia Piccolominiho připadnout jeho bratru Ascaniovi s podmínkou, že musí panství udržet v celistvosti a nikdy ho nesmí prodat.¹⁶⁰ Fakticky se však jedním z nejdůležitějších prostředníků integrace italských piccolominiovských statků stal Ottaviovův synovec Francesco.¹⁶¹

Panství se ocitalo v zanedbaném stavu a Ottavio byl navíc povinen vyplatit španělské správě 50 000 scudi. Výše stanovených ročních splátek čítala 3500 scudi.¹⁶² Dluh však zůstával nesplacen ještě roku 1651.¹⁶³

Bylo nutné najít způsob jak ulevit dlužnému zatížení vévodství. Oblast jižní Itálie byla

---

¹⁵⁴ PROCACCI, Giuliano. *Dějiny Itálie*. Praha: Lidové noviny, 2007, s. 14 – 15.

¹⁵⁵ http://cs.wikipedia.org/wiki/Neapolské_království

¹⁵⁶ ALVINO, Francesco. *La Penisola di Sorrento*. Napoli: Giuseppe Barone Tipografo, 1842, s. 176 – 178.

¹⁵⁷ CAMERA, Matteo. *Istoria della città e costiera di Amalfi*. Napoli: Fibreno, 1836, s. 198 – 199.

¹⁵⁸ „*S titulem a vážeností vévody*“: CAMERA, M. *Istoria della città*, s. 198.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 200.

¹⁶⁰ PAZDEROVÁ, A.. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 28.

¹⁶¹ Franciscův ekonomický význam pro panství Amalfi shledáváme například v dopise z 13. května 1653, kdy si vypůjčil peníze, jejichž část chtěl použít rovněž na zajištění panství: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7568.

¹⁶² WEIHE - EIMKE, A. *Octavio Piccolomini*, s. 3.

¹⁶³ Tamtéž, s. 5.

vždy proslulá pastevectvím a zemědělstvím, které využívalo vulkanické podloží a umožňovalo tak vysokou produktivitu úrody. To se však netýkalo Amalfi, jehož zemědělské využití bylo znevýhodněno členitostí terénu. Zázemí amalfitánského panství navíc nebylo několik desítek let kultivováno a vyžadovalo nákladné finanční investice s neurčitým výsledkem.

K tomuto tématu Francesco píše na začátku března 1650, že pan Minetti, rodinný přítel florentských Piccolominiů „zná několik osob, které nabízejí finanční podporu na zúžitkování hospodářství v Amalfi.“¹⁶⁴

Francesco vypočítal, že prvotní investice by čítala přibližně 12 000 scudi.¹⁶⁵ O týden později Francesco píše, že začalo jednání s panem Minettim a zároveň upozorňuje na několik nutných opatření, které by oživení zisku z panství vyžadovalo. Francesco svému strýci předesílal, že by se mohl v případě nutnosti usídlit na Amalfi, pokud by mu však Ottavio „poskytl úplnou autoritu“.¹⁶⁶ Ottavio byl sice výhradním vlastníkem panství, ale konec života prožil převážně v zemích habsburské monarchie a o svém přesídlení na restituované rodové panství zjevně neuvažoval. Pro říšského knížete, jímž se později stal a v té době ještě aktivního účastníka mírových jednání život na venkovské periferii skutečně v úvahu nepřipadal. Francesco však toto opatření také považoval za krajní východisko. Jeho přesun na statky podléhající Neapolskému království by znamenal „ukončení obchodních vazeb rodu Piccolomini v Toskánsku a plné soustředění na hospodářské otázky v Amalfi“.¹⁶⁷

Konečné rozhodnutí sice přenechával svému strýci, ale sám vyvíjel drobné aktivity, spočívající především v nalezení správce panství. Na konci března roku 1650 Ottaviovi píše, že „kromě nabídek finanční pomoci dostává i nabídky na vhodné osoby“, které by se mohly funkce ujmout.¹⁶⁸

Více se však o dané situaci v Amalfi skrze Francescovu korespondenci nedozvídáme. Pojem Amalfi zaznívá ještě v několika málo dopisech, většinou však nebývá rozváděn do širší problematiky. Piccolominiové ale ustanovili správce, jak můžeme číst v dopise ze začátku dubna 1653, kdy si Francesco stěžuje na nemírné hospodaření správce Monsignora Nunzia, který utratil „téměř 6 000 scudi za rok“ bez zjevného efektu. Dodává, že „panu Nunziovi už by se nemělo věřit“.¹⁶⁹

---

¹⁶⁴ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7438

¹⁶⁵ Tamtéž, inv. č. 7438.

¹⁶⁶ Tamtéž, inv. č. 7439.

¹⁶⁷ Tamtéž, inv. č. 7439.

¹⁶⁸ Tamtéž, inv. č. 7442.

¹⁶⁹ Tamtéž, inv. č. 7563.

Celé dva následující roky v rámci dochované korespondence nepřichází řeč na záležitosti tohoto panství. Zbytek dopisů si Ottavio pravděpodobně vyměnil přímo s panem Nunziem, který i přes své zjevné eskapády zůstal správcem panství.

Až 2. října 1655 adresuje Francesco svému strýci dopis, v jehož závěru Francesco dodává, že bude Ottavia informovat o výsledcích jednání pana Nunzia s právníky místokrále neapolského, ohledně Ottaviových přetrvávajících dluhů z roku 1649.¹⁷⁰ O výsledcích jednání se ve sledovaném souboru korespondence nedozvídáme konkrétnější údaje až na dopis, který Francesco Ottaviovi odeslal 9. září 1655, kdy vyjadřuje přání „*aby jeho Excelence jednou pro vždy vyřešila záležitosti tohoto panství.*“¹⁷¹ Jedná se o poslední zmínku o Amalfi v analyzovaném souboru korespondence Ottavia a Francesca Piccolomini.

I když bylo jihoitalské panství pro rod Piccolomini převážně ekonomicky prodělečnou záležitostí, vévodský titul pánů z Amalfi přinášel svým nositelům alespoň kredit společenský. Panství však patřilo Piccolominiům pouhých dvacet sedm let, než o něj rodina znovu přišla roku 1669.¹⁷²

SOA Zámorsk ve čtvrtém oddělení fondu RA Piccolomini, nazvaném *Záležitosti panství Amalfi (1461 – 1669)* nabízí materiály, které by si žádaly podrobnější rozpracování.¹⁷³ Téma však náleží více do oblasti hospodářských dějin, na něž tato bakalářská práce není primárně zaměřena.

V následující podkapitole se zaměřím právě na výše zmíněný společenský „kredit“ šlechty, v tomto případě Ottavia Piccolominiho. Společenskou prestiž si snažil Ottavio udržovat darováním cenných předmětů váženým osobám, ale také nákupem italských výrobků pro vlastní reprezentativní potřeby. Prostředníkem v udržování této stránky Ottaviovi sebeprezentace byl z velké části jeho synovec Francesco.

VI. 3. Otázka reprezentace rodu v korespondenci Ottavia a Francesca Piccolomini a další obchodní záležitosti

Toskánské umělecko - řemeslné předměty prosluly svým precizním ztvárněním i kvalitou materiálu a ukazovaly na prestiž nositele. Ottavio, jak se dozvídáme prostřednictvím Francescových dopisů, se nechal zásobovat tímto zbožím, které využíval především pro vlastní potřeby a potřeby manželky Marie Benigny, ale i jako dary pro významné politické

¹⁷⁰ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7712.

¹⁷¹ Tamtéž, inv. č. 7662.

¹⁷² HROMÁDKA, K. *Pozoruhodná památka*, s. 286.

¹⁷³ Tamtéž, s. 286.

představitele.

Sebeprezentace a nákladná reprezentace rodu prostupovala všechny součásti života renesančního i barokního šlechtice. Ovlivňovala schémata šlechtického chování a odívání, architekturu a výzdobu rezidencí, ale také volbu geografické polohy sídla i místa posledního odpočinku a mnoho dalších faktorů.¹⁷⁴ Protože se jednalo o základní kameny existence šlechtice, témata reprezentace nechybí ani ve sledovaném souboru korespondence.

V následné reprezentaci rodu Piccolomini sehrála jednu z nejvýznamnějších úloh apoteóza Ottavia, významného diplomata, říšského knížete a polního maršála císařských vojsk. Svědčí o tom například výzdoba náchodského zámku.¹⁷⁵

Jedním z odkazů na zásluhy Ottavia Piccolomini je nástropní freska ve Španělském sále na náchodském zámku,¹⁷⁶ kde je Ottavio zobrazen v doprovodu boha války Marta, který jej „vede na Olymp věčné slávy.“¹⁷⁷ Toto umělecké dílo pravděpodobně od Felixe Antonína Schefflera vzniklo až v roce 1751.¹⁷⁸ Dalším památkem je mramorová pamětní deska na vstupním portálu zámku, která shrnuje Ottaviovy záslužné činy. Tuto desku zde nechal umístit sám Ottavio roku 1654.¹⁷⁹

Za jeho života vznikl rovněž dosud historiografií neobjevený projekt památníku, zvětšující Ottavia, tak válečníkovi příslušelo, v jeho jezdecké soše.

VI. 3. 1. Projekt jezdecké sochy Ottavia Piccolominiho

O těchto plánech, které dosud nebyly publikovány, se dozvídáme prostřednictvím listu potenciálního autora sochy, který je připojen k jinak běžné diplomaticko – politické relaci Francesca.

Nesignovaný umělec zde posílá své požadavky na realizaci díla. V první řadě se orientuje na podobu koně, na kterém měla být Ottaviova socha posazena. Píše, že „*kuň může být menší nebo stejně velký jako na jezdecké soše, kterou jsem vytvořil pro Jeho Veličenstvo*

¹⁷⁴ Srovnej například: MAŤA, P. *Svět české aristokracie*, s. 17 – 29; BŮŽEK, Václav. *Věk urozených: Šlechta v českých zemích na Prahu novověku*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2002, s. 41, 58, 72; KUBEŠ, Jiří. *Hlavní sál-sebereflexe šlechty ve výzdobě společenských místností venkovských rezidencí (na příkladech českých zemí 17. a první poloviny 18. století)*. In: Česko - slovenská historická ročenka, 2005, s. s. 31 - 59.

¹⁷⁵ KUBEŠ, Jiří. *Hlavní sál*, s. 46.

¹⁷⁶ K tématu nástropní fresky Španělské sálu nejpodrobněji: KUBEŠ, J. *Hlavní sál*, s. 46. Dále srovnej: SKALICKÝ, J. *Náchod*, s. 24; ŽDÁRSKÝ, Milan. *Rodová galerie Piccolominiů na zámku v Náchodě*. In: Rodným krajem 2000, č. 21, s. 16.; WEIHE – EIMKE, A. *Octavio Piccolomini*, s. 13.

¹⁷⁷ ŽDÁRSKÝ, M. *Rodová galerie*, s. 16.

¹⁷⁸ ŽDÁRSKÝ, M. *Rodová galerie*, s. 16; KUBEŠ, J. *Hlavní sál*, s. 46.

¹⁷⁹ ŽDÁRSKÝ, M. *Rodová galerie*, s. 16.

katolické Filipa IV.“¹⁸⁰ Hodnotu bronzové sochy koně umělec odhadoval na 12 000 scudi a „*možná i více*“.¹⁸¹

Dále sochař Ottavia žádal o poskytnutí co nejvěrnějšího malířského či reliéfního portrétu. Táže se Ottavia, zdali a jak si přeje být ošerpován a upozorňuje jej, že „*je nutné poskytnout co nejdříve [zálohu – pozn. aut.] pět až šest tisíc scudi na nákup bronzu a vosku*“ na model sochy a její výsledný materiál.¹⁸²

K dopisu je připojen nákres piedestalu, na němž se Ottaviova jezdecká socha měla nalézat. Náskres nám odhaluje velmi konkrétní podobu mramorového podstavce, který měl mít klasický kvádrový tvar a po stranách byl zdoben sloupky s volutami a květinovými girlandami. Uprostřed čelní strany se měla nacházet pamětní deska, kam umělec hodlal umístit „*mělké reliéfní dekorace nebo ornamentální dekor z bronzu*“ a text, oslavující osobu Ottavia.¹⁸³ Dále dodává, že si Ottavio může zvolit počet schůdků, na kterých bude piedestal posazen, ale ve svém nákrese zobrazil tři.¹⁸⁴

Z korespondence nevyplývá plánované umístění této sochy. Reprezentativních míst, kde mohla Ottaviova socha stát, přicházelo v úvahu mnoho. Jedním z nejdůležitějších prostorů, kde by si Ottavio jistě svou jezdeckou sochu přál, byla Vídeň, ale stejně tak Ottaviův memoriál mohl stát v rodné Sieně nebo ve Florencii. Toskánsko však v Ottaviově hierarchii hodnot po úspěšném završení vojenské a diplomatické kariéry hrálo sekundární úlohu. Pravděpodobnější by proto bylo umístění v říšském centru. Hypotézy o místě určení Ottaviovy sochy však korespondence nepotvrzuje.

Je však otázkou, jestli vůbec vznikl model této sochy, ať už kresebný nebo modelový. O něco později umělec prostřednictvím Francesca zaslal kresby sochy koně, které byly připojeny k dopisu ze 3. září 1650.¹⁸⁵ Jedná se však o poslední zprávy o tomto uměleckém počínu. Umělec ve svých požadavcích však Ottavia upozornil, že je momentálně zaneprázdněn pracemi na dalších sochách a „*nepředpokládá, že se mu [sochu – pozn. aut.] podaří vytvořit v následujících třech letech*“.¹⁸⁶ Byla to snad nakonec zaneprázdněnost umělce, která způsobila, že se Ottaviova jezdecká socha nevyjímá v žádném z výše

¹⁸⁰ Na základě této informace jsem se snažila určit umělce, který měl Ottaviovu sochu vytvořit. Jezdeckou sochu pro Filipa IV., která se dosud nachází v Madridu vytvořil například italský umělec Pietro Tacca, který však zemřel již roku 1640: http://en.wikipedia.org/wiki/Pietro_Tacca. V úvahu přichází jméno jiného umělce, Gaspara Molly, rovněž autora jezdecké sochy španělského krále: GALLUZI, R. *Storia del Granducato*, s. 291.

¹⁸¹ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7457.

¹⁸² Tamtéž, inv. č. 7457.

¹⁸³ Viz. Obrazová příloha.

¹⁸⁴ Tamtéž, inv. č. 7457.

¹⁸⁵ Skicy bohužel nejsou součástí dochované korespondence: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7462.

¹⁸⁶ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7457.

uvedených prostorů.

VI. 3. 2. Dary významným politicko – kulturním představitelům

Mezi Ottaviovy objednávky, které vyřizoval prostřednictvím synovce Francesca, patřily také produkty z dílen brusičů drahokamů, polodrahokamů a šperkařů. Jednu z rozsáhlých objednávek, určenou na obdarování osob organizoval Ottavio s pomocí Francesca v dubnu roku 1650.

Darování cenností bylo poměrně běžným úkonem, který „zakládal určitý typ vztahu mezi darujícím a obdarovaným“¹⁸⁷ a předpokládal odezvu ve formě materiální či zpětně prokázané služby. „Dary často vstupovaly do úředních záležitostí a rozhodovacích mechanismů s nimi spjatých.“¹⁸⁸ Čestné dary, které mívaly podobu cenných předmětů, vyjadřovaly úctu a uchovávaly v sobě symbolickou hodnotu.¹⁸⁹

Francesco ve svém dopise z 19. dubna 1650 posílá výčet takovýchto čestných darů, které pro Ottaviovy potřeby opatřil za přispění velkovévodova bratra Leopolda v medicejských dílnách.

Ve výčtu se nachází dar pro Ottaviova tchána, saského kurfiřta, jemuž daroval kříž s figurou a deseti diamanty. Arcivévodovi Leopoldovi Vilémovi Habsburskému Ottavio věnoval ozdobný uzel ze smaltovaného zlata se sedmi růžičkami a portréty příslušníků habsburského rodu, který pokrývalo celkem 23 diamantů. Arcivévodkyně Claudia z Innsbrucku obdržela zlatý prsten zdobený růžicí s devíti velkými diamanty a dalšími 24 menšími diamanty na lemu.¹⁹⁰ Velkovévoda Ferdinand II. dostal zlatý přívěsek, který pokrývalo 30 diamantů. Svému bratru Ascaniovi Ottavio daroval maltézský kříž ze smaltovaného zlata se 36 diamanty.

Ve výčtu nechybí ani dary pro císaře. Ottavio mu věnoval zlatý smaltovaný prsten s jedním velkým diamantem a maltézským křížkem a rovněž zlatou krabičku, pokrytou 370 diamanty.

Pro královnu Marii, manželku španělského krále Filipa IV. Ottavio přichystal zlatý prsten se seskupením diamantů. Španělskému královskému páru rovněž věnoval 7 stříbrných

---

¹⁸⁷ MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie*, s. 204.

¹⁸⁸ Petr Maťa o tomto jevu píše v kontextu udílení šlechtických titulatur: MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie*, s. 204.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 204.

¹⁹⁰ Claudia de Medici, provdaná za arcivévodu tyrolského, Leopolda V., zemřela již roku 1648. Může se tedy jednat o zpětný výčet těchto darů nebo o starší a chybně datovaný dokument.

svícňů, 2 stříbrné třecí misky, 5 stříbrných soudků, 17 postříbřených talířů a 5 stříbrných talířů a dále 12 pouzder na neurčité účely, 2 stříbrné kratiknoty, 18 stříbrných příborů a stříbrný ohřívač pokrmů. Francesco dodává, že jen náklady na dary pro španělský dvůr čítaly 4000 scudi.¹⁹¹

V uvedeném seznamu cenných předmětů můžeme spatřovat orientaci na významné rodinné příslušníky a vladařské rody, jimž byl Ottavio podřízen.

V případě darů pro Mediceje se mohlo jednat o znamení přetrvávající konexe Ottavia Piccolominiho s rodným Toskánskem. Ve stejném duchu udělil Ferdinando II. Ottaviovi řád Svatého Štěpána v Pise, nejprestižnější toskánský řád, založený Cosimem I.¹⁹²

Ottavio od Ferdinanda rovněž obdržel dva koně, o nichž píše Francesco na začátku roku 1653 jako „o nejlepších z Malty“.¹⁹³ O dva roky později Ottavio velkovévodovi naoplátku věnoval dva savojské gardové koně.¹⁹⁴

Pro svého tchána, kurfiřta saského Ottavio nechal v roce 1655 objednat koně, kteří prošli výcvikem vrchního cvičitele medicejských stájí, Bartholomea Corsini. Ten prostřednictvím Francesca naléhal na sdělení dojmů ohledně úspěchu koňů u Ottaviova tchána.¹⁹⁵

Císař Ferdinand III. s chotí rovněž nezaostávali ve zpětném vyjádření své přízně a věnovali Ottaviovi prostřednictvím Ottaviova synovce, hraběte Caprara, dva velké diamanty a šperk se svými podobiznami. O této výměně referuje Francesco ve svém dopise z 11. března 1653.¹⁹⁶ Podobně i arcikníže Leopold Vilém vyjádřil svou přízeň darováním šperku a drahých kamenů Ottaviovi.¹⁹⁷

Jak vidno, vzájemné obdarovávání bylo určitou součástí symbolické komunikace, která vyjadřovala přetrvávání vzájemné loajality a přízně jak mezi příbuznými, tak i mezi dvorem a jeho podřízenými osobami.

O nákladech na pořízení výše zmiňovaných darů se skrze korespondenci mnoho nedozvídáme. V reakci na jednu z Ottaviových objednávek pro osobní potřeby z dílen,

---

¹⁹¹ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7445.

¹⁹² V originálním znění *Ordine di San Stefano*. Jeho držitelem s úřadem „velkého konštábla“ byl i Ottavioův otec Silvio Piccolomini: HANLON, Gregory. *The Twilight of a Military Tradition: Italian Aristocrats and European Conflicts, 1560 – 1800*. London, 1998, s. 64. I když se jednalo o vojenský řád, jeho hodnota byla převážně symbolická a vyjadřovala elitní postavení jeho nositele v rámci toskánské šlechtické obce. Převorem řádu byl sám velkovévoda. Srovnej: HANLON, G. *The Twilight*, s. 37 – 39; ADERMANN, Gustav Adolf. *Ordensbuch Sämtlicher in Europa blühender und erloschener: Orden und Ehrenzeichen*. Annaberg 1855, s. 183 – 185.

¹⁹³ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7537.

¹⁹⁴ Tamtéž, inv. č. 7712.

¹⁹⁵ Tamtéž, inv. č. 7685.

¹⁹⁶ Tamtéž, inv. č. 7537.

¹⁹⁷ O tom píše Francesco v dopise ze 22. dubna 1651: Tamtéž, inv. č. 7439.

opracovávajících *pietre dure* však Francesco píše, že účetní dílen poukazuje na nesplacenou částku 1500 florénů, kterou má Ottavio v nejbližší době uhradit.¹⁹⁸ Tuto urgenci Francesco strýci zasílal v únoru 1653. Účet u dílen ale nebyl zaplacen ještě na konci září téhož roku: „*Jestliže nedorazí peníze co nejdříve, účetní dílen tyto cenné předměty prodá,*“ píše výstražně Francesco.¹⁹⁹ Částka nakonec byla splacena v červnu následujícího roku.²⁰⁰

Na obchodní záležitosti, týkající se drahých kamenů a kovů přišla řeč ještě v několika málo dopisech. V dopise ze 12. června 1654 se Francesco s Ottaviem domlouval o cestě do habsburské říše a návštěvy císařského dvora. Při této příležitosti předpokládal, „*že by bylo vhodné přivést [jako dar – pozn. aut.] nějaká stříbrná náčiní, které opatruje pan Malegonelli.*“²⁰¹

Následujícího roku se Francesco na cestu skutečně vydal a nepřijel s prázdnou. V listu adresovaném strýci 17. dubna 1655 z Vídně píše, že se italskému obchodníkovi Paolu de Bono, se kterým se ve Vídni setkal se „*náramně zamlouvá diamant z Čech [který Francesco přivezl – pozn. aut.] a pokusí se jej dát ke zpracování nejlepšímu zlatníkovi, jakého zná.*“²⁰² O něco později Francesco píše, že „*Paolo de Bono má velké množství stříbra na vytvoření šperku pro tento krásný diamant a bude čekat na příkazy Jeho Excellence Ottavia*“.²⁰³

Jednu z posledních zpráv o objednávkách šperků a stříbra zaznamenáváme ve Franciscově dopise z 22. února 1656, který se však nezmiňuje o jejich konkrétních položkách.²⁰⁴

Obchodní korespondence Francesca a Ottavia Piccolomini však většinou zahrnovala objednávku více položek, než jen klenotů a drahých kamenů, ale i textilií a dalších cenných předmětů.

VI. 3. 3. Další obchody Ottavia a Francesca Piccolomini

Dalším zbožím, které si Ottavio z Itálie obvykle nechal zprostředkovávat a o němž vedl se svým synovcem korespondenci, byly textilie. Ty si neobjednal pouze z Florencie, ale i z Benátek.

O jednom z těchto obchodů se dozvídáme v dopise z prosince roku 1651. Objednávku

¹⁹⁸ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7534.

¹⁹⁹ Tamtéž, inv. č. 7584.

²⁰⁰ Tamtéž, kinofilm č. 34, inv. č. 7669

²⁰¹ Tamtéž, inv. č. 7669.

²⁰² Tamtéž, kinofilm č. 33, inv. č. 7684.

²⁰³ Tamtéž, inv. č. 7685.

²⁰⁴ Tamtéž, kinofilm č. 34, inv. č. 7779.

Ottavio zadal Francescovi, vzhledem k jeho kontaktům s benátskými kupci, kteří drahocenná sukna exportovali do dalších zemí.

Francesco v dopise z 9. prosince 1651 píše strýci, že je obchod domluven. Bylo však třeba včas poukázat finanční obnos. Francesco vypočítával, že aby peníze dorazily čas, „je třeba třech týdnů a pak Vám budou látky ihned zaslány.“²⁰⁵ Transakce patrně proběhla bez problému, protože ohledně tohoto obchodu nezaznamenáváme žádné upomínky.

Další objednávku Ottavio poslal v únoru roku 1653. Tato zakázka byly Francescem obstarávána přímo v galanterii a hlavní garderobě velkovévody Ferdinanda II. Ottavio tak mohl získat „látky vskutku nádherné“, jak je pochvaluje Francesco ve svém psaní.²⁰⁶

21. února v reakci na strýcův list Francesco píše, že „látky objednané Vaší Excellencí se již vyrábějí.“²⁰⁷ Pro usnadnění jejich importu je měl Francesco přivést sám, v rámci své cesty do zemí habsburské říše. Tato cesta však byla o rok oddálena.²⁰⁸ Velká objednávka zahrnovala i šaty a látky pro princeznu Marii Benignu. 25. března 1653 Francesco Ottavia upozorňuje, že „látky a šaty na princezniny míry jsou již připraveny [...] a čeká se pouze na jejich zaplacení“.²⁰⁹

Tentokrát však Ottaviův účet za zboží zůstal dlouhou dobu nevyrovnán. 15. dubna 1653 Francesco ke svému dopisu přikládá upomínku účetního velkovévodovy garderoby, kde je upozorňován na dluh, který činí 2150 florénů.²¹⁰

V dopisech ze 17. a 24. června 1653 Francesco opakovaně upozorňuje svého strýce, se shovívavým přihlédnutím k jeho zdravotním obtížím, že účetní garderoby stále neobdržel požadovanou částku za nově objednané zboží.²¹¹ Na totéž upozorňuje o více jak měsíc později, s tím, že pokud nebude co nejdříve požadovaná částka splacena, nebude možno zadávat další zakázky.²¹²

Nevíme s jistotou, kdy byl účet vyrovnán, ale o tom, že ke transakci nakonec došlo může vypovídat další objednávka zboží, o níž píše Francesco 2. října 1655. Zakázka obsahovala více položek než jen látky. Ottavio si objednal rovněž neopracované kameny a zlato, pozlacenou skříňku s 25 parfémů, sošky 70 koňů střední postavy, postříbřená nosítka, vystlaná sametem, spony a sedla. Všechny předměty pocházely z rukou toho „nejjemnějšího

---

²⁰⁵ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7520.

²⁰⁶ Tamtéž, inv. č. 7562.

²⁰⁷ Tamtéž, inv. č. 7534.

²⁰⁸ Tamtéž, kinofilm č. 33, inv. č. 7562; Tamtéž, kinofilm č. 34, inv. č. 7633, 7639, 7640.

²⁰⁹ Tamtéž, kinofilm č. 33, inv. č. 7561.

²¹⁰ Tamtéž, inv. č. 7564.

²¹¹ Tamtéž, inv. č. 7572, 7573.

²¹² Tamtéž, inv. č. 7582.

mistra“, jak Francesco dodává.²¹³

Poslední objednávku zboží v souboru korespondence zaznamenáváme 22. února 1656. Francesco Ottaviovi píše, že „*co se týče [objednaných – pozn. aut.] klenotů a stříbra, věci zde jdou hladce [...]. Oděvy objednané Vaší excelencí budou zaslány nejdříve.*“²¹⁴ Zboží mělo být tentokrát transportováno prostřednictvím dodávky velkovévody Ferdinanda, která jela se zbožím do Innsbrucku, nacházejícím se na obvyklé trase obchodu se zaalpskými zeměmi.²¹⁵

Z uvedených dopisů vyplývá, že Ottaviovo spojení s rodným Toskánskem přetrvávalo i v oblasti hmotné kultury. Práci umělců a řemeslníků z rodné země stavěl na nejvyšší stupně v hierarchii hodnot.²¹⁶ Dělo se tak i ve správních záležitostech náchodského panství, kde většinu úřadů zastávali příslušníci italské národnosti.²¹⁷ Ottavio Piccolomini se snažil obklopit artefakty domácího prostředí a přirozeně s ním chtěl co nejvíce zůstat i v kontaktu duševním. Korespondence se synovcem Francescem mohla být určitou kompenzací absence rodného prostředí, ale sledovala i diplomatické zájmy, jak uvidíme v následujících kapitolách. V následující kapitole se nejprve zaměření na kulturní prostředí Florencie poloviny 17. století, ve kterém prožil většinu svého života Francesco Piccolomini.

---

²¹³ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7712.

²¹⁴ Tamtéž, inv. č. 7779.

²¹⁵ Tamtéž, inv. č. 7779.

²¹⁶ O tom svědčí přestavba a úprava zámku Náchod, na níž se podíleli veskrze Italové. Srovnej: SKALICKÝ, Josef st. *Náchod: Soupis a popis památek*, s. 23 – 24; HRAŠE, J. K. *Dějiny Náchoda*, s. 52; PAZDEROVÁ, A. *Francesco Ottavio Piccolomini*, s. 28.

²¹⁷ HRAŠE, J. K. *Dějiny Náchoda*, s. 45- 56.

VII. Toskánsko a jeho zahraniční vztahy v polovině 17. století

VII. 1 Toskánsko v polovině 17. století v historiografii

Francesco Piccolomini většinu listů odesílal z rezidenčního města věhlasného rodu Medicejských. Florencie 16. století proslula svým vlivem na kulturu a umění v celé Evropě. Význam hlavního města Toskánska však začal v první polovině 17. století upadat.

Přestože se jedná o zajímavé téma odchodu jednoho z kulturně nejvlivnějších evropských měst 16. století do stínu své slávy, současné historiografické publikace se polovinou 17. století v Toskánsku, ale rovněž v celé Itálii věnují řídky. Většina kronik a historiografických syntéz, postihujících dané období vznikla již v období 17. až 19. století v publikacích italských historiografů.²¹⁸

Resuscitaci tématu v současnosti můžeme najít v publikacích Christophera Hibberta a Haralda Actona²¹⁹ a v bádání *Università degli Studi di Firenze*, především v univerzitním sborníku *Annali di Storia di Firenze*.²²⁰ V dalším případě výzkum prostředí florentského dvora probíhá v Medicejském archivu, který zpřístupňuje anotace jím uchovávaných dokumentů na svých internetových stránkách.²²¹

Výzkum každodenních dějin Florencie v polovině 17. století je i přesto stále marginálním tématem.²²² Stav bádání je pravděpodobně ovlivňován tím, že se dané období nevykazuje tak významnými kulturními počiny, jakými pro medicejská studia disponuje 15. a 16. století. Na tuto problematiku upozorňuje Harald Acton.²²³

Skrze Francescovu korespondenci však můžeme nahlédnout částečný obraz

---

²¹⁸ GALLUZZI, Riguccio. *Storia del granducato di Toscana*. Firenze: Leonardo Marchini, 1822; GALVANI, Francesco - PASSERINI, Luigi (edd.). *Sommario storico delle famiglie celebri toscane*. Firenze 1864; GUICCIARDINI, Francesco. *Storia d'Italia*, Vol. 4 – 5. Milano: Giovanni Silvestri, 1843.

²¹⁹ Hibbertův *The Raise and Fall of House of Medici* je orientován na souhrnné pojetí několika staletí: HIBBERT, Christopher. *The Raise and Fall of House of Medici*. Harmondsworth, 1979, s. 283 – 291. Další Hibbertovou publikací k tématu je kulturně – historická monografie o dějinách města: HIBBERT, Ch. *Florence: Životopis města*. Praha: Lidové noviny, 1997. Actonova monografie *The Last Medici* v úvodu popisuje kulturní prostředí dvora Ferdinanda II., ale je především zaměřena na dobu jeho syna Cosima III.: ACTON, Harald. *The Last Medici*. London: Thames and Hudson, 1980, s. 25 – 43.

²²⁰ Z hlediska politicko – správního se prostředím Florencie za Ferdinanda II. zabývá například Daniele Edigati: EDIGATI, D. *Il ministro censurato: Giustizia secolare e diritto d' asilo nella Firenze di Ferdinando II*. In: *Annali di Storia di Firenze II*. Firenze, 2007, s. 115- 151.

²²¹ <http://www.medici.org>

²²² Jeden z významných příspěvků ke kulturnímu prostředí Florencie poloviny 17. století publikovala také Kateřina Zoufalá: ZOUFALÁ, Kateřina. *Ruské poselstvo v Toskánsku roku 1656 (analýza pramene)*. In: *Slovanský přehled*, r. LXXXVIII., č. 2 Praha 2002, s. 277 - 294.

²²³ Harald Acton tvrdí, že výzkum dějin Florencie byl zaměřen jen na umělecko – historické téma. Politickými, diplomatickými a kulturními záležitostmi 16. - 17. století se téměř žádný autor v době před jeho bádáním nezabýval: ACTON, H. *The Last Medici*, s. 15 – 21.

každodennosti dvora medicejského i diplomatické napětí, které přetrvávalo, nehledě na důsledky vestfálského míru a které se bezesporu týkalo i zájmových sfér Toskánska a jeho obyvatel.

VII. 2. Florencie za vlády velkovévody Ferdinanda II. Medicejského

V první třetině 17. století se po smrti Ferdinanda I. di Bicci de' Medici arcivévodou toskánským stal jeho devatenáctiletý syn Cosimo II. (1590 – 1620). Marnotratný jmenovec slavného medicejského vládce se oženil se sestrou císaře Ferdinanda II., arcivévodkyní Marií Magdalenou.²²⁴ Jejich sňatek byl doprovázen okázalou slavností na řece Arno, jakou „*podle současníků Florencie nikdy nezažila*“. ²²⁵ Alegorické představení na vodě ztvárňovalo výpravu Argonautů, včele s Jásonem, přivázejícím zlaté rouno z Kolchidy, které mělo představovat právě osobu Marie Magdalény.²²⁶

Cosimo II. se svým otcem Ferdinandem I. sdíleli lásku k ušlechtilé architektuře. Cosimo nechal rozšířit prostory paláce Pitti a rekonstruoval rodinou vilu v Peggiu, kam i jeho potomci často odjížděli na lovy se svými hosty.²²⁷ V areálu této vily Cosimo nechal vztyčit teleskop svého chráněnce Galilea Galilei.²²⁸

Ferdinando II., vládnoucí v letech 1620 – 1670 nastoupil na toskánský trůn teprve jako desetiletý. Následník Cosima II. zdědil mnoho charakterových znaků po svém otci a i z tohoto důvodu byla degradace Florencie na úroveň provinčního města nezadržitelná.²²⁹

Ferdinando sice nevcházel do otevřených konfliktů s protivníky a byl oblíben florentskými měšťany, ale na totéž doplácela územní politika. Během jeho vlády Florentské velkovévodství ztratilo Urbino,²³⁰ které se stalo součástí *Patrimonia San Pietri*. Ferdinando II. sice hned po smrti svého otce nastoupil na velkovévodský stolec, ale ve skutečnosti byla veškerá vnitřní politika řízena jeho guvernankami - matkou a babičkou, které mezi sebou navzájem soupeřily. Na obrazech Valora Casini²³¹ a dvorního portrétisty Justa Sustermana²³²

---

²²⁴ HIBBERT, Christopher. *The Raise and Fall of House of Medici*. Harmondsworth, 1979, s. 281

²²⁵ Tamtéž, s. 282.

²²⁶ Tuto symboliku můžeme vykládat jako prestiž, kterou Medicejskému dvoru přinášelo spojení s císařským dvorem.

²²⁷ O pobytu v Peggiu referují dopisy Francesca Piccolomini: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7513 a 7516.

²²⁸ HIBBERT, Ch. *The Raise and The Fall*, s. 282 - 285; ACTON, H. *The Last Medici*. 35 – 43.

²²⁹ HIBBERT, Ch. *The Raise and The Fall*, s. 282; PROCACCI, G. *Dějiny Itálie*, s. 138.

²³⁰ Ke ztrátě Urbina došlo roku 1631: PROCACCI, Giulio. *Dějiny Itálie*. Praha: Lidové noviny, 2007, s. 179.

²³¹ Datováno s přibližnou určitostí k roku 1634: Kunsthistorisches Museum Wien, Gemälde Gallerie, Inv. Nr. GG 8132.

²³² Datováno s přibližnou určitostí k roku 1640: Kunsthistorisches Museum Wien, Gemälde Gallerie, Inv. Nr. GG

můžeme Ferdinanda vidět jako vysokého muže, ovšem se sklony ke korpulentnosti, jehož tvář projevuje výrazné habsburské rysy.

Podle Hibberta měl více sklonů k obdivování mladíků než žen a záliba v lovech a rybaření měla přednost před správními záležitostmi.²³³ Projevil však také dostatek odvahy, když během morové nákazy, propuknuvší v roce 1630, odmítl opustit město. Tento postoj, stejně jako jeho neoortodoxnost v právních záležitostech města²³⁴ si brzy získaly sympatie u jeho obyvatel.

Ferdinando se oženil s francouzskou princeznou Vittorií della Rovere, s níž se ale nepotkali ve vzájemných sympatiích. Vittoria byla v očích současníků dokonce pokládána za ještě nevhlednější, než její manžel. Měli spolu však dva potomky a jedním z nich byl nástupník Ferdinanda II., Cosimo III., narozený v srpnu 1642.²³⁵

Přestože se Florencie v období poloviny 17. století jeví jako místo úpadku, jedná se veskrze o diskutabilní tezi. V roce 1657 zde vznikla z popudu Ferdinandova nejmladšího bratra Leopolda *Academia Del Cimento*²³⁶, jejíž motto „*Zkoušení a opravování*“ v emblému²³⁷ bylo jasným náznakem rozvoje přírodovědy a mecenášství toho druhu, jak jej později zažila osvícenská věda. Dokonce i *L'Academia dei Nobili*, vzniknuvší roku 1678 za Cosima III., se těšila významné reputaci.²³⁸

Benevolentní období vlády Ferdinanda II. jako by předznamenával obrat, který nastal za vlády jeho následovníka, Cosima III. (1670- 1723), která proslula „*pokryteckou morálkou*“ a přísným katolickým režimem.²³⁹

VII. 3. Reflexe každodennosti a rituálů medicejského dvora v korespondenci Francesca Piccolominiho

Florencie za vlády Ferdinanda II. byla především místem, kde hlavní slovo dostávaly karnevaly, zábavy a přátelské delegace z okolních italských států. Velkovévodův dvůr s jeho hosty trávil volný čas na venkově i v nákladně vyzdobených urbánních prostorech, a na

---

6729.

²³³ HIBBERT, Ch. *The Raise and The Fall*, s. 283.

²³⁴ Na bránu paláce Pitti nechal Ferdinando například znovu zavěsit proutěné vinné sudy, jako znak toho, že se zde dá opět koupit víno: HIBBERT, Ch. *The Raise and The Fall*, s. 284.

²³⁵ Tamtéž, s. 287.

²³⁶ Výraz „*cimento*“ lze přeložit jako „těžkou zkoušku“, neboli nesnadné postupy ověřování faktů.

²³⁷ V originálním znění „*Provare e riprovare*“: Tamtéž, s. 284.

²³⁸ Maťa k tomuto tématu píše, že „*L'Academia dei nobili byla oblíbeným cvičným dvorem pro českou aristokracii*“ a již rok po jejím otevření na ní studovalo deset českých šlechticů: MAŤA, P. *Svět české aristokracie*, s. 316, 320.

²³⁹ VLNAS, Vít et all. *Florencie: Město umělců, velmožů, světců a tyranů*. Praha: Lidové noviny, 2009, s. 45.

slavnostech, které doprovázela hudební a divadelní představení.²⁴⁰ Mnozí ze sousedů toskánského velkovévodství byli častými hosty Ferdinandova dvora. Nechyběl vévoda modenský, vévoda a vévodkyně mantovští, arcikníže Ferdinand Karel z Innsbrucku s arcivévodkyní Annou Medicejskou a další.²⁴¹

Zprávy o každodenním životě dvora najdeme i v několika Francescových dopisech. Těchto zpráv sice ve sledovaném souboru korespondence nenalezneme mnoho, přesto nám mohou pomoci k ilustraci prostředí medicejského dvora v daném období.

21. října 1651 Francesco Ottavia informuje o odjezdu dvora s jeho váženým hostem, vévodou modenským, na hony v Peggii.²⁴² Podle Francescových relací velkovévoda na sklonku roku 1651 strávil více než dva měsíce mimo město, zaměstnán kratochvílemi lovu a slavností. 25. listopadu Francesco pravděpodobně v reakci na Ottaviův dopis píše, že se Ferdinandův dvůr s vévodou modenským přesunul na lov do okolí Pisy a stráví „několik dní na karnevalu, protože nebude chybět veselí stejné, jako ve Vídni.“²⁴³ Z této věty nám vyplývá, že ani Ottavio nechyběl při referencích o drobných událostech na císařském dvoře a snad se jich i účastnil.

Mimo Florencii velkovévoda setrval ještě v půlce prosince, aby o něco později navázal na radovánky, které měla přinést tříkrálová slavnost v Pise.²⁴⁴ Přípravy karnevalu k tomuto svátku zabraly minimálně čtrnáct dní a Francesco, dobře informován o plánech, již dopředu Ottaviovi popisoval, jak bude město vyzdobeno. Vévodu modenského, který byl čestným hostem slavnosti, mělo oslnit „nádherné noční osvětlení“ ulic a paláců i další exteriérové dekorace.²⁴⁵

Na začátku března roku 1652 ve Florencii skončily masopustní slavnosti, doprovázené výpravným karnevalem a divadelními představeními, kterých se Francesco účastnil a s nepokrytou pýchou svému strýci sdělil, jak jej potěšilo účastnit se této slavnosti a vzdát hold toskánskému vládci.²⁴⁶

Francescovo konkrétní postavení na dvoře zůstává nejasné. Můžeme se jej ale pokusit rekonstruovat pomocí informační povahy korespondence, která naznačuje, že byl v poměrně častém osobním kontaktu s Ferdinandem II. nebo jeho bratrem Leopoldem a byl veskrze detailně informován o událostech na dvoře a o jeho zahraničních vztazích.

---

²⁴⁰ HIBBERT, Ch. *The Raise and the Fall*, s. 285; ACTON, H. *The Last Medici*. s. 25 – 44.

²⁴¹ GALLUZZI, R. *Storia del granducato*, s. 296.

²⁴² SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7513 a 7516.

²⁴³ Tamtéž, inv. č. 7518.

²⁴⁴ Tamtéž, inv. č. 7523.

²⁴⁵ Tamtéž, inv. č. 7524.

²⁴⁶ Tamtéž, inv. č. 7535.

V několika dopisech například Francesco píše o Giovanni Canallerizzim, který chtěl na dvoře medicejském postoupit kavalírskou praxi.²⁴⁷ Tento šlechtic sice není historii příliš známý, ale o jeho osud se z neznámých příčin zajímal Ottavio Piccolomini, který o něm rovněž vedl korespondenci s velkovévodou, jak naznačuje Francesco v dopise z prosince 1651.²⁴⁸ Podobně Francesco dělal společnost dalšímu rytířskému adeptovi, Francescovi Juliu Vernerovi, urozenému pánu z Brém, pro jehož řádné přijetí ke dvoru hodlal Ottaviův synovec „udělat vše, co může a zná.“²⁴⁹

V několika případech, týkajících se zahraniční politiky byl zas Francesco dobře informován o politické situaci a příjezdu posílů, kteří přinášeli nové zprávy.²⁵⁰ O všem ihned informoval svého strýce.

Francesco bezesporu fungoval jako jeden z důležitých prostředníků mezi Ottaviem a dvorem Ferdinanda II., především v záležitostech diplomatických. Ottavio sice mohl komunikovat s velkovévodou sám, ale nevelký soubor dochované korespondence z pera medicejského panovníka, obsahující necelou třicítku dopisů nám naznačuje, že tato cesta nebyla tou nejbezprostřednější.²⁵¹ Francesco tedy skutečně mohl být, stejně jako jeho dědeček vysoce postaveným dvořanem, snad i kapitánem velkovévodovy osobní stráže²⁵² a Ottaviovým agentem, který zprostředkoval důležité informace svému strýci a sloužil zájmům císařského dvora.

Každodennost dvora medicejského v polovině 17. století je zajímavým tématem, ale v korespondenci Ottavia a Francesca Piccolomini zaujmají více prostoru zahraniční vztahy Toskánska. Tomuto tématu se budu věnovat v následujících kapitolách. Nejprve však představím obecnou situaci na Apeninském poloostrově ve sledovaném období.

VII. 4. Politická situace na Apeninském poloostrově po ratifikaci Vestfálského míru

Vestfálský mír v očích současníků znamenal naději, ale zdaleka ne jistotu vydobytých hranic, natož zažehnání hrozeb dalších válečných konfliktů a ekonomických krizí. Naopak, jak píše

---

²⁴⁷ Tamtéž, inv. č. 7519, 7520, 7523.

²⁴⁸ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7523.

²⁴⁹ Tamtéž, inv. č. 7516.

²⁵⁰ Tamtéž, kinofilm č. 34, inv. č. 7702, 7704, 7708, 7712, 7714, 7724, 7733, 7739.

²⁵¹ Tamtéž, kinofilm č. 46, inv. č. 11028 – 11059. Francesco v několika případech připojuje ke svému dopisu odpovědi od velkovévody na Ottaviovy dopisy či dotazy, které nám ukazují nesporný význam Franciscova prostřednictví: Tamtéž, kinofilm č. 33, inv. č. 7518; kinofilm č. 34, inv. č. 7685, 7695, 7717, 7724, 7727, 7750, 7766.

²⁵² STILLMAN, D. *Galileo at Work*, s. 462.

Josef Polišíenský: „*Třicetiletá válka názorně prokázala úzké sepětí politiky a ekonomiky.*“²⁵³

Upřeme-li pohled na zájmová pole evropských států na Apeninském poloostrově a diplomatickou korespondenci, jejíhož charakteru nebyla prosta ani korespondence Francescova, vidíme napětí a nejistoty, které protkávaly společenské ovzduší poloviny 17. století.

Evropská politika a diplomacie v polovině 17. století byly ovlivňovány především francouzsko – španělským soupeřením,²⁵⁴ které se nevyhnulo ani italským územním celkům. Dalšími událostmi, zaměstnávajícími evropskou diplomacii byly švédsko – polské boje a posléze i anglická otázka.²⁵⁵ Ani jedno z témat nechybí ve sledovaném souboru korespondence. Přestože se jedná o významná politická témata, zajímá mě především, jakým způsobem a s jakým motivem o nich Francesco se svým strýcem vedli korespondenci. Rozbor politických dějin tohoto období ostatně najdeme již podrobně vypracován v chronologicky koncipovaných pracích italských historiografů Francesca Guiccardiniho²⁵⁶ a Riguccia Galluzzia.²⁵⁷ Procacciovy *Dějiny Itálie* nabízejí pohled na polovinu 17. století spíše stručný.²⁵⁸ V soudobé historiografii se tématu vojenského, diplomatického i společenského prostředí Itálie ve sledovaném období dotýkají také Gregory Hanlon²⁵⁹ či Henry Kamen.²⁶⁰

Apeninský poloostrov byl rozdělen na množství samostatných územních celků. Po míru v Cateau – Cambrésis z r. 1559 se zde nacházelo Milánské a Mantovské vévodství s markýzstvím montferratským, později částečně anektovaným savojským vévodstvím a dále Modenské, Parmské vévodství a Janovská republika, vlastníci Korsiku. Na severu Itálie se ještě nacházela Benátská republika a Toskánské velkovévodství. Střední část Itálie patřila Církevnímu státu. Na jihu Itálie se nacházelo Neapolské, Sardinské a Sicilské království, která spadala pod državy španělského krále.²⁶¹

Pro většinu států na Apeninském poloostrově, včetně Toskánska, byl i v okamžiku

²⁵³ POLIŠIENSKÝ, J. *Třicetiletá válka*, s. 256; Obavy o ekonomickou budoucnost rodiny, potažmo toskánského regionu můžeme nalézt i v korespondenci Francesca Piccolominiho: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7541.

²⁵⁴ BLACK, Jeremy. *European international relations 1648 - 1815*. Houndmills - Basingstoke - Hampshire: Palgrave, 2002, s. 75 – 76.

²⁵⁵ POLIŠIENSKÝ, J. *Třicetiletá válka*, s. 251 – 253; BLACK, Jeremy. *European international relations, 1648 – 1815*. Houndmills - Basingstoke - Hampshire: Palgrave, 2002, s. 5 – 10; OGG, David. *Europe in the seventeenth century*. London: Adam and Ch. Black, 1965, s. 350 – 400.

²⁵⁶ GUICCIARDINI, Francesco. *Storia d'Italia*, Vol. 4. Milano: Giovanni Silvestri, 1843, s. 482 – 515.

²⁵⁷ GALLUZZI, R. *Storia del granducato*, s. 287 – 315.

²⁵⁸ PROCACCI, Giuliano. *Dějiny Itálie*. Praha: Lidové noviny, 2007.

²⁵⁹ HANLON, G. *The Twilight*, s. 93 – 142, a především 106 – 134; PROCACCI, G. *Dějiny*, s. 161 – 171.

²⁶⁰ KAMEN, Henry. *The Economic and Social Consequences of the Thirty Year's War*. In: Past and Present, No. 39. Oxford 1968, s. s. 44- 61.

²⁶¹ Tamtéž, s. 124.

podpisu vestfálského míru klíčovým prvkem neustálý španělský vliv ovlivňující jejich vnitřní i vnější politiku. Byť už Španělsko nebylo tak silnou mocností, jako za Filipa II., většinu italských územních celků stále přímo či méně přímými cestami ovlivňovalo.²⁶² Španělsko v Itálii zaměřovalo svou politiku na podporu menších států, aby tak vyvážilo kontroverze jiných evropských států a jejich spřátelených italských územních celků. Takzvaný *Pax Hispanica* spočíval v „kupování přízně“ menších států a jejich aristokratických rodů.²⁶³ Po polovině 17. století posloužily državy Španělského dvora Francii jako prostředek k demonstraci své rostoucí síly.²⁶⁴ Počátek těchto událostí můžeme spatřovat již ve sledovaném období.

Přes vnitřní členitost poloostrova byl apeninský výběžek vnímán jako italský celek, jak historiografy 19. století, tak i soudobými účastníky dění. Sám Francesco používá pojem *l'Italia* jako označení širšího geografického rámce, spojovaného určitými politickými zájmy a vnitřními obchody.²⁶⁵

Provázanost obchodu mezi jednotlivými státy však také přispívala k rozsáhlejším důsledkům ekonomické krize, která Itálii postihla v 17. století a způsobila postupný úpadek všech jednotlivých území. Významné italské přístavy začaly trpět na svých obchodech díky rozmachu Nizozemí a Anglie. Jediným prosperujícím přístavem bylo toskánské Livorno, které poskytovalo prostor k obchodům nizozemským i anglickým lodím.²⁶⁶

Na stagnaci Itálie se rovněž podepsala morová epidemie z let 1630 – 1631, postihnoucí většinu severní, ekonomicky prosperující Itálie.²⁶⁷ Další vlna moru zasáhla v letech 1656 – 1657 jižní Itálii.²⁶⁸ V letech 1647 – 1648 v Neapolském a Sicilském království vrcholily rolnické vzpoury proti nemírným daním. Důsledky nepokojů ovlivnily jihoitalskou ekonomiku na několik dalších staletí.²⁶⁹

Sít' zahraničních vztahů Toskánska za vlády velkovévody Ferdinanda II. byla definována především jeho snahou o nekonfliktní postavení mezi zájmovými sférami Španělska a Francie, z něhož by mohl profitovat. Skrze nákup původně španělského panství Pontremoli, bravurně zprostředkovaném španělským velvyslancem Luigi de Harem,

---

²⁶² HANLON, G. *The Twilight*, s. 57; PROCACCI, G. *Dějiny*, s. 161 – 171.

²⁶³ HANLON, G. *The Twilight*, s. 57; POLIŠENSKÝ, J. *Současný stav bádání o "španělské odchylce" či "úpadku Španělska" v 16.- 17. století*, In: ČSČH XI/ 1963, s. 341- 352.

²⁶⁴ Tamtéž, s. 163.

²⁶⁵ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7520, 7697, 7718.

²⁶⁶ PROCACCI, G. *Dějiny Itálie*, s. 164; GALLUZZI, R. *Storia del granducato*, s. 295.

²⁶⁷ PROCACCI, G. *Dějiny Itálie*, s. 164- 165.

²⁶⁸ PROCACCI, G. *Dějiny Itálie*, s. 165; GALLUZZI, R. *Storia del granducato*, s. 312.

²⁶⁹ GUICCIARDINI, F. *Storia d'Italia*, s. 472; PROCACCI, G. *Dějiny Itálie*, s. 168 – 171; TREASURE, Geoffrey. *The Making of Modern Europe 1648 - 1780*. London - New York: Routledge, 1985, s. 40.

Ferdinando znovuobnovil vztahy Toskánska se španělským dvorem. Císař sice kontrakt ratifikoval, ale spojení toskánského a španělského dvora nesl nelibě.²⁷⁰

Více než zahraniční vztahy však Toskánsko poznamenaly intriky spojené s volbou papeže r. 1654 po smrti Innocence X.²⁷¹ I zde mezi sebou navzájem soupeřil francouzský, španělský a italský, lépe řečeno toskánský tábor, zastupovaný kardinálem Karlem Medicejským.²⁷² Papežem byl však 7. dubna 1654 zvolen kardinál di Chigi, který přijal jméno Alexandr VII.²⁷³

VII. 5. Francescovy reference o politických událostech a jejich vztahu k Toskánsku

Začátek sledovaného souboru korespondence zachycuje situaci, kdy byl ještě Ottavio Piccolomini aktivním účastníkem mírových jednání po třicetileté válce, která se z Vestfálska přesunula do Norimberku. Norimberský mírový kongres, kde byl Ottavio hlavním vyslancem císařské strany, se orientoval na konkrétní řešení jednotlivých mírových článků,²⁷⁴ především na problémy demobilizace a stažení vojáků z okupovaných území.²⁷⁵

V souboru Francescovy korespondence nenalezneme mnoho zmínek o průběhu kongresu. V dané době Ottaviovi nezbylo mnoho času na korespondenci se svým florentským příbuzným. Poznámky, týkající se norimberského kongresu a norimberských traktátů jako výsledků jednání v korespondenci z roku 1650 zaznamenáváme pouze dvakrát a to na začátku roku. V jednom z těchto dopisů, které reflektují norimberské téma, Francesco píše: „*Nečekáme zde na nic jiného, než na výsledky norimberských jednání, na kterých se musí shodnout celý křesťanský svět.*“²⁷⁶

V naléhavosti Francescových slov můžeme především spatřovat slovní podporu významnému delegátovi, ale i jakousi obecnou nadějí v jednotnou politiku, kterou by měly katolické státy Evropy zastávat. Následující dopis zaslaný Francescem 9. května 1650²⁷⁷ již tuto tematiku nerozvádí.

Soudě dle dochovaných dopisů, Ottavio se na dobu dvou měsíců odmlčel, až do té doby, než Francesco znovu obnovil korespondenci dopisem ze 12. července 1650. V tomto

---

²⁷⁰ GALLUZZI, R. *Storia del granducato*, s. 291.

²⁷¹ Tamtéž, s. 293.

²⁷² Tamtéž, s. 301 – 306.

²⁷³ Tamtéž, s. 307.

²⁷⁴ POLIŠENSKÝ, J. *Třicetiletá válka*, s. 257.

²⁷⁵ <http://de.wikipedia.org/wiki/Friedensexekutionskongress>

²⁷⁶ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7437.

²⁷⁷ Tamtéž, inv. č. 7449.

čase však politickou situaci v Itálii zaměstnával španělsko – francouzský námořní a pozemní konflikt v přístavech Lungone a Ferraia, který skončil vítězstvím francouzské strany. Španělská námořní flotila byla zdevstována.

Francesco se snažil o této události svého strýce informovat komplexně a přiložil ke svému dopisu dvě zprávy od kapitána španělské posádky. Kapitán ve svých listech z 6. a 9. července informuje o utržených škodách a prostředcích, které byly použity při obléhání: „*Při útoku jsme použili velké množství granátů a ohňů [...]. Náš nejvyšší seržant byl zraněn střelou, která mu utrhla nohu. Komandant Cavanogo byl zasažen dvěma mušketami. Velitel pluku Ottavio Fastioni zázračně přežil zranění hlavy, způsobené kulkou z muškety. Dále zemřeli tři neapolští kapitánové a nejvyšší seržant. O konkrétním počtu ztrát v mužstvu zatím nevíme.*“²⁷⁸

Francesco byl o situaci informován také z úst velkovévody, byť byl Ferdinando v této době, jak Francesco píše „*značně zaneprázdněn.*“²⁷⁹ Francesco rovněž vyjadřoval obavu o situaci, která byla velmi nepřehledná, a zdálo se, že může nepříznivě ovlivnit budoucnost Toskánska, které si snažilo zachovávat neutralitu v zahraničních vztazích.

Další zprávy o situaci v Lungone Francesco přináší o měsíc později, 18. srpna 1650. Zprávy má konkrétní. Píše, že „*včera přijelo do Lungone osm důstojníků, kde shledali vše [v pořádku – pozn. aut.], včetně hlídky, čítající 706 mužů.*“ Dodává, že o další situaci bude Ottavia neprodleně informovat.²⁸⁰ V následující době se však situace na nějaký čas uklidnila, protože Francie byla zaměstnávána vnitřními rozbroji, které způsobila „*Fronda*“ princů.

Dopis, v němž Francesco zmiňuje tyto politické události, zaslal Ottaviovi 7. října 1651. V něm píše: „*Doléhají sem dobré nové zprávy o neobvyklých úspěších ve Francii. Princ de Condé se prý dostává do velkého nebezpečí a dává tak Španělům široký prostor k jednání, pročež Francie znovu povolává své pluky, aby mohly sloužit domácím potřebám.*“²⁸¹

25. listopadu téhož roku opět přináší reflexi dění ve Francii: „*Ve Francii začínají znovu šarvátky*“, píše Francesco, „*a je jasné, že Španělé mají dobré prostředky, jak [Francouzům – pozn. aut.] škodit, ale kardinál Mazzarin se vrátil do kola, jak se říká, aby dokončil hru.*“²⁸²

Francouzsko – španělská rivalita se skutečně stala na nějaký čas tématem zmiňovaným v korespondenci Francesca a Ottavia Piccolomini. Oba dva korespondenti bezesporu stáli na

²⁷⁸ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7451.

²⁷⁹ Tamtéž, inv. č. 7451.

²⁸⁰ Tamtéž, inv. č. 7457.

²⁸¹ Tamtéž, inv. č. 7510.

²⁸² Tamtéž, inv. č. 7518.

habsburské straně, především na straně její rakouské větve. Toskánský vládce Ferdinando II. se však snažil mezi zájmy vlivných evropských panovnických dvorů kličkovat, tak aby nebyl přinucen vstoupit do otevřeného konfliktu na straně některého z nich.²⁸³

Zahraniční vztahy států na apeninském poloostrově neměly jednotný směr. Janovská republika se od začátku 17. století začala orientovat více na francouzskou stranu. Toskánsko zas bylo, přese všechnu proklamovanou neutralitu v zahraničních vztazích, ovlivňováno politikou španělského dvora. Nepříznivé vztahy Janovské republiky s Toskánskem byly ovlivněny jednak faktorem protichůdnosti diplomatického zaměření, ale i hospodářskými záležitostmi, především rivalitou přístavů a obchodu, spadajících pod jejich teritoria. Ke konfliktnímu postavení těchto dvou územních celků rovněž přispěl nákup panství Pontremoli, které Janovanům patřilo pouhé tři roky, než jej roku 1650 získalo Velkovévodství toskánské.²⁸⁴ Diplomatické kontakty Janova s Francouzi mohly znamenat velké ohrožení toskánských hranic a severoitalských států obecně.

Není proto divu, že se dostal do oběhu list čerstvě korunovaného krále Francie, Ludvíka XIV., adresovaný Janovské republice, který byl přeložen do italštiny a přibyl do souboru dochované Francescovy korespondence. V dopise s datem 21. června 1654 Ludvík píše:

„Drazí a dobří přátelé,

jste informováni z různých stran zlomyslnými zprávami, které o Našich prohlášeních rozšiřují Španělé z rozkazu krále katolického [...]. Hodláme ctít všechny vaše zájmy a nabízíme vám veškerou jistotu a spolupráci bez jakékoliv podmínky a jakéhokoliv důsledku, jiného, než je zachování vaší svobody, za kterýmžto účelem jsme již zadali příkazy do Provence k urychlení silné Vascelliho a Gabceho armády. Konečně i naše námořní armáda je připravena na odplatu odpovídající ohrožení, na něž jste upozorňovali. Naši generálové jsou již předem informováni o Našich záměrech [...]. Ve zbytku již nemáme co dodat, pakliže Nám budete důvěřovat, že Jsme vám skutečně oddáni nejhoroucnějším citem [...]. Prikázal jsem Giovanni Batimu di Valente, našemu římskému velvyslanci, aby dorazil do Janova a zaslal mi podrobnější informace. Náš současný úmysl má platnost i do budoucna, k čemuž Nám dopomáhej Bůh.“²⁸⁵

Není nám známo, jak se tento dopis, kompromitující janovsko – francouzské plány dostal právě do Ottaviových rukou a lze o prostřednictví Francesca v tomto případě

---

²⁸³ GALLUZZI, R. *Storia del granducato*, s. 289 – 293.

²⁸⁴ GALLUZZI, R. *Storia del granducato*, s. 287 – 290; <http://en.wikipedia.org/wiki/Pontremoli>

²⁸⁵ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7643.

pochybovat, neboť dopis není připojen k jeho korespondenci, ale je evidován samostatně a Francesco se ke komentářům těchto plánů dále nevracel.

Neúspěchy francouzské flotily u Castellmare v roce 1654 však na nějaký čas zažehly hrozbu²⁸⁶ a mnohem více se sledovalo, jakou politiku bude volit nový papež.²⁸⁷ Na začátku roku 1655 byl navíc Francesco odtržen od italského dění, neboť se v rámci své cesty nacházel ve Vídni, povětšinou zaměstnán obchodními záležitostmi.²⁸⁸ Přesto byl i nadále informován o dění v Toskánsku, skrze vlastní korespondenci s velkovévodou, který jej informoval o přetrvávající španělské defenzivě vůči Francouzům.²⁸⁹

O půl roku později zaznamenáváme první šifrované dopisy, jež pravděpodobně inicioval Ottavio.²⁹⁰ Francesco zde reaguje na Ottaviův zprostředkovaný dopis španělského vyslance Iacinta de Very, kde se hovořilo o ligách jednotlivých evropských zemí a jejich hrozícím válečném konfliktu. Proti katolickým silám stála silná opozice Anglie, Švédska a Francie. Cromwellovská Anglie zde však ve Franciscových relacích není popisována jako nejobávanější nepřítel, vzhledem k jejím obchodům s livornským přístavem. Větším nebezpečím se Franciscovi zdál být možný konflikt mezi Anglií a Nizozemím, „pověstným svým skrblictím“²⁹¹ a obchodním rivalitou s Anglií. Zatímco císař se snažil „stáhnout Holanďany na svou stranu“, velkovévoda chtěl profitovat z obchodních kontaktů s Anglií.²⁹²

Jak se brzy ukázalo, Francesco společně s Ottaviem stáli především na straně císaře a snažili se velkovévodu vmanipulovat do podpory těchto zájmů. Hlavním manipulátorem, sloužícím ve prospěch rakouského domu měla být osoba velkovévodovu dvoru nejbližší, florentský patricij Francesco Piccolomini. Odměnou za podporu zájmů habsburského domu (*Casa d'Austria*) měla být vojenská podpora habsburských vojsk, pakliže by skutečně došlo k válečnému konfliktu mezi jednotlivými stranami.²⁹³

Mezitím se již Francesco ocital na zpáteční cestě. 5. září 1655 odesílal svému strýci dopis z Bolzana, odkud reflektoval pohyby francouzských žoldněrů u Pavie, „kde však nemají

---

²⁸⁶ GALLUZZI, R. *Storia del granducato*, s. 304.

²⁸⁷ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7684.

²⁸⁸ V dopise ze 14. dubna 1655 například Francesco řeší nákup brýlí od „*dioptrického mistra*“, který se však prodloužil, nicméně jej pokládal za důležitý a na místě setrval, dokud zakázka nebude hotová: Tamtéž, inv. č. 7685.

²⁸⁹ Tyto zprávy nám opět mohou potvrzovat Stillmanovu tezi o vysokém postavení Francesca Piccolomini na dvoře Ferdinanda II.: Tamtéž, inv. č. 7689.

²⁹⁰ Na šifrovaný dopis ve sledovaném souboru korespondence poprvé Francesco stejným způsobem odpovídá 2. října 1655. Jeho dopis byl přepsán a dešifrován Ottaviovou kancelář: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7695.

²⁹¹ Tamtéž, inv. č. 7695.

²⁹² Tamtéž, inv. č. 7695.

²⁹³ Tamtéž, inv. č. 7695.

*situaci tak lehkou, jak předpokládali a jejich síly jsou oslabené.*²⁹⁴

O Francouzském táboru znovu píše o třináct dní později, když se vrátil do Florencie. 13. září v noci totiž proběhl francouzský útok na „*všechna opevnění města* [Pavie- pozn. aut.], “ při němž byl dokonce zraněn přítel velkovévody, vévoda modenský. O tomto útoku se dozvěděl skrze příjezd kurýra z milánského vévodství, deklarující nové zprávy Ferdinandovu dvoru.²⁹⁵

Velkovévoda, zneklidněn touto situací, se rozhodl, podle Francescových zpráv z 21. září „*uspořádat kongres na zahánění všech stínů*“²⁹⁶ které by mohly postihnout i Toskánsko. Oblast Piemontu byla pečlivě pozorována a stejně tak se i zvýšila frekvence Francescem zasílaných šifrovaných listů.

Francesco byl v ovlivňování stanovisek velkovévody poměrně úspěšný. Další šifrovaný dopis zasílá jen o čtyři dny později. V něm ujišťuje Ottavia, že „*velkovévoda sdílí názory s Jeho Milostí Císařem [...], ale nenacházejí se prostředky na útok, [...] pročez se bude čekat na další vývoj událostí.*“²⁹⁷ V tomto případě se opět jednalo o Ferdinandovu opatrnou „politiku neútočení“. Jeho váhavost rovněž v tomto listu Francesco popisuje: „*Velkovévoda prostě neříká ani ne, ani ano, ale pokud se skutečně Angličané rozhodnout vyhlásit válku španělskému králi, bude se muset vyslovit více pro, než proti.*“ V rámci výše zmíněných manipulačních snah pak dodává, že „*až dojde na tento moment, budeme mít velkovévodu tam, kde chceme.*“²⁹⁸

Tento dopis s datem 25. září 1655 velmi dobře popisuje konspiraci Piccolominiů, která do té doby nebyla projevna. Francesco zde také operuje s přízní kardinála Giovanni Carla Medicejského, se kterým Ferdinando II. neměl nejlepší vztahy, ba se ho přímo obával.²⁹⁹ Oba dva korespondenti velmi dobře tušili, kde jsou velkovévodovy slabiny a jak je mohou zužítkovat ve prospěch Ferdinanda III. a samozřejmě i vlastních zájmů. Z toho důvodu byla korespondence šifrovaná a „*jednání uchovávána v nejvyšší tajnosti.*“³⁰⁰

Mezitím však nejen florentskou, ale rovněž i evropskou společnost vzrušila abdikace švédské královny Kristýny a její katolická konverze. Kristýna byla bezesporu jednou z nejpozoruhodnějších postav evropských dějin poloviny 17. století.³⁰¹

²⁹⁴ Tamtéž, inv. č. 7697.

²⁹⁵ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7702.

²⁹⁶ Tamtéž, inv. č. 7704.

²⁹⁷ Tamtéž, inv. č. 7708.

²⁹⁸ Tamtéž, inv. č. 7708.

²⁹⁹ HIBBERT, Ch. *The Raise and the Fall*, s. 286.

³⁰⁰ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7708.

³⁰¹ ENGLUND, Peter. *Stříbrná maska: Pohled na život královny Kristýny*. Praha: Lidové noviny, 2008.

V dopise z 9. října 1655 sděluje Francesco Ottaviovi informaci o její plánované návštěvě Florencie. Podle slov velkovévodova bratra Leopolda, která soukromě sdělil Francescovi, měla být královna provedena slavným *Palazzo Uffizi*. Leopold informaci obdržel od Marchettiho, toskánského ministra ve Vídni. Francesco však reflektuje možnost nepravdivosti této zprávy, neboť nebyl informován přímo od zdroje, zřejmě vzhledem ke své „malé reputaci“, jak skromně tvrdí a dodává, že „*nezbývá, než čekat, jestli [královna – pozn. aut.] přijede.*“³⁰²

Osobnost královny Kristýny figuruje ještě ve dvou Francescových relacích, které ale o uskutečnění její návštěvy Florencie nehovoří. 26. října 1655 Francesco Ottavia po rozhovoru s velkovévodou Ferdinandem informuje, že se k doprovodu královny hodlá připojit hrabě Montecuccoli.³⁰³ O něco později, 30. října 1655 Francesco podává veskrze kusou zprávu o třech dnech, které královna Kristýna strávila ve společnosti arcibiskupa sienského, Ottaviova bratra.³⁰⁴

Ve výše zmíněném dopise z 9. října 1655 ještě Francesco Ottaviovi sděluje několik informací a zároveň polemizuje o schopnosti císaře, týkající se poskytnutí vojenské posily do Itálie. Francescova polemika vznikla, jak zmiňuje, na základě rozhovoru s hrabětem Bardim, který zpochybňoval potenci císařských vojsk vzhledem „*k nutnosti ohlídání německých záležitostí a vzhledem ke spojení Anglie a Švédska a nutnosti smíření všech katolíků.*“³⁰⁵

Francesco dále podává zprávu o zlepšení zdravotního stavu modenského vévody, „*kteřý se pomalu uzdravuje ze svého zranění*“ a referuje o perzekučních opatřeních papeže, který „*když je osvobozen od španělského vlivu, naopak nemá jistotu na vlastním území a vydává nejprísrnější vyhlášky.*“³⁰⁶ Francesco s Ottaviem rovněž komunikovali o Polsku a jeho vztazích se Švédskem, kterým bylo ohrožováno. K této záležitosti Francesco píše, že je rád, že se „*nevěří hezkým slovům švédského krále a ani velkovévoda nepochybuje, že bude Brandenburg celý švédský.*“ Francesco ještě zmiňuje, že kvůli těmto záležitostem zaslal další dva šifrované dopisy milánskému guvernérovi, markýzovi di Caracena a španělskému místokráli.³⁰⁷

Pro případ, že by toho času kvartýrující Francouzi hodlali později postupovat při svých vpádech jižním směrem, byl dle Francescových informací Ferdinando II. rozhodnut

---

³⁰² SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7714.

³⁰³ Tamtéž, inv. č. 7717.

³⁰⁴ Tamtéž, inv. č. 7718.

³⁰⁵ Tamtéž, inv. č. 7714.

³⁰⁶ Tamtéž, inv. č. 7714.

³⁰⁷ Tamtéž, inv. č. 7714.

přeci jen použít vojenskou sílu. Tak píše Francesco 26. listopadu 1655. S pomocí císaře Ferdinanda III. by mobilizoval pluky o počtu 30 000 mužů.³⁰⁸ Ohrožení ovšem mohlo přijít i z plánované protestantské unie Portugalska a Anglie, kteréžto státy spolu, „*jednají o zahájení koncilu pro sjednocení všech heretiků*“, jak píše Francesco 29. října 1655.³⁰⁹ Porovnáme – li slovní výrazy, se kterými Francesco operuje ve svých dopisech, vznikne nám obraz příznačně „barokní“, který je ohraničován momenty „světla“ (katolické režimy) a „stínu“ (protestanti) s jejich přechody, které představují vnitropolitické konflikty.

Francescův dopis z 2. listopadu 1655 je opět šifrovaný. V tomto případě však není zatajený celý text, ale pouze jednotlivá uváděná jména. Francesco píše:

*„Dnes ráno mi velkovévoda sdělil, že rozpustil celou svou armádu, která nebyla dobře zformovaná a mnoho lidí dezertovalo [...]. Z toho důvodu se jednání bohužel prodlouží.“*³¹⁰ Ve stejném dopise ještě popisoval příjezd „*neobvyklého posla*“ z Francie, který přinášel zprávy o „*zhoršující se pozici španělských pluků pod vedením generálů Blacha a Conterase*.“³¹¹

Zajištění míru mezi „*oběma korunami*“³¹² – španělskou a francouzskou, bylo rovněž zbožným přáním papeže Alexandra VII. Francesco ve svém předchozím dopise z 9. října 1655 píše, že za věci míru se bude v Římě sloužit mše.³¹³ Dalším mírovým podnikem z iniciativy papeže měl být mírový kongres v Boloni, o němž píše Ottaviův synovec 2. listopadu téhož roku.³¹⁴

16. listopadu 1655 Francesco Ottaviovi referuje o dalších plánech Ferdinanda II., spojených s obranou proti vnějšímu nepříteli, které spočívaly v zaslání pěchoty, čítající 600 mužů do přístavů Livorna a Ferraia, „*pro případ, že by chtěl Cromwell uškodit Španělům*.“³¹⁵

Obavy z koalice Anglie, Švédska a Francie přetrvávaly i nadále. K mobilizaci sil proti Francouzům, okupujícím milánské vévodství se měl dle Francesových zpráv přidat i vévoda modenský.³¹⁶ Italské státy se měli pokud možno sjednotit a zapomenout na staré sváry guelfů a ghibellinů, jak Francescovi pravil „*antickým způsobem*“ velkovévodův bratr Leopoldo.³¹⁷

Přestože Francesco podnikal aktivní kroky, jak posloužit diplomatickým zájmům

---

³⁰⁸ Tamtéž, inv. č. 7717.

³⁰⁹ SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinofilm č. 34, inv. č. 7718.

³¹⁰ SOA Zámorsk, RA Piccolomi, kinofilm č. 34, inv. č. 7724.

³¹¹ Tamtéž, inv. č. 7724.

³¹² Tamtéž, inv. č. 7724.

³¹³ Tamtéž, inv. č. 7714.

³¹⁴ Tamtéž, inv. č. 7724.

³¹⁵ Tamtéž, inv. č. 7729.

³¹⁶ Tamtéž, inv. č. 7739, 7445.

³¹⁷ Tamtéž, inv. č. 7739.

habsburského dvora a jeho strýce, v posledních letech života již trpěl zdravotními potížemi stejně jako Ottavio. Jeho obchodní i společenskou aktivitu ovlivňovaly již dříve, ale situace se začala zhoršovat na začátku roku 1656. V únoru 1656 svému strýci sděluje, že oslovil konsilium nejvěhlasnějších florentských mediků „*aby provedli ta nejpečlivější vyšetření*“ a aby se zjistilo, zda je možné najít způsob, jak by Francesco ze svých obtíží vyvázl a „*dožil se co nejvíce let.*“³¹⁸ Rezoluce mediků byla jasná: Francesco měl podstoupit přísnou léčbu,³¹⁹ která však Francescovi prodloužila život pouze o pár měsíců. Poslední Francescem psaný dopis zaznamenáváme 29. února 1656.³²⁰

Soubor korespondence Francesca a Ottavia Piccolomini sice zachycuje moment přetrvávajících konfliktů po třicetileté válce, ale nezaznamenává již jejich výsledky.³²¹ I přesto nám vybraný soubor korespondence ukazuje rozměrný potenciál fondu Rodinného Archivu Piccolomini, který je možno využít například pro širokospektrální analýzu evropských diplomatických vztahů nejen v polovině 17. století.

---

³¹⁸ Tamtéž, inv. č. 7778.

³¹⁹ Tamtéž, inv. č. 7778.

³²⁰ Tamtéž, inv. č. 7781.

³²¹ Přetrvávající španělsko – francouzský konflikt byl ukončen až Pyrenejským mírem 7. listopadu 1659: BLACK, J. *European International Relations*, s. 75.

VIII. Závěr

Ottavio Piccolomini byl ve své době bezesporu jedním z nejvlivnějších šlechticů habsburské monarchie sloužících s vidinou osobních profitů zájmům císařského dvora. Přesto, že se jedná o jednu z nejvýraznějších „cizokrajných“ osobností pobělohorských dějin v zemích Koruny české, jeho „*curriculum vitae*“, které poskytli námi sledovaní badatelé, se omezilo na moment jeho úspěšné vojenské a diplomatické kariéry, většinou do roku 1651. Tato bakalářská práce naopak přiblížila kulturně – historická témata života Ottavia Piccolomini a jeho toskánské, nikoli bezvýznamné části rodiny po polovině 17. století.

Dosud neinterpretovaný soubor osobní korespondence Ottavia a jeho synovce, florentského patricije Francesca Piccolomini, o jehož tlumočení jsem se pokusila v této bakalářské práci, nám přibližuje dosud nepoznanou tematiku rodinných záležitostí Piccolominiů v polovině 17. století, interpretaci otázky finančního zajištění florentské části rodiny Piccolomini, které záviselo především na Ottaviově synovci Francescovi. Věci Francescem zprostředkovaných obchodů a starosti o záležitosti restituovaného panství Amalfi poukazují na ekvivalentní vztah mezi oběma korespondenty. V šifrované korespondenci Francesca a Ottavia Piccolomini zjišťujeme, že korespondenční kontakt daleko přesahoval rámec běžných rodinných vztahů a sledoval především diplomatické zájmy. Francesco měl být prostředníkem císařových zájmů u politicky nevyhraněného toskánského dvora. Korespondence Francesca Piccolomini tedy zároveň informuje o období přetrvávající geopolitické tenze po skončení třicetileté války.

Francesco ve vší pravděpodobnosti nebyl druhořadým dvořanem medicejského dvora, vzhledem k obsahu pozdní fáze jeho korespondence s Ottaviem, která se vykazuje širokým informačním záběrem a Francescovou schopností ovlivňovat rozhodnutí velkovévody toskánského, Ferdinanda II. Medicejského.

Vzhledem k rozsahu studovaného souboru korespondence (1650 – 1656), nemůžeme zaznamenat vyvrcholení politického napětí, které korespondenti probírali. Přesto byl Francesco důležitým Ottaviovým prostředníkem v diplomatických záležitostech. Jeho informace Ottaviovi poskytovaly určitou jistotu, neboť byly v mnoha případech získávány přímo od zdroje a na pochyby o jejich zaručenosti se Francesco snažil Ottavia upozorňovat.

Síť evropských zahraničních vztahů v polovině 17. století z velké části vycházela z modelu existujícího ještě před ratifikací vestfálského míru. Francesco fungoval bezesporu jako jeden z nejdůležitějších Ottaviových informátorů o politickém dění v Toskánsku a jeho

zahraničních vztazích. Ottavio zas Francescovi poskytoval informace o dění na severu od Alp. Oba dva korespondenti se navíc stali důležitými diplomatickými prostředníky císařových zájmů. Jak jsme mohli vidět, Francescovo snažení o ovlivňování vévody ve prospěch rakouských Habsburků dosahovalo jistých úspěchů, ale vzhledem k úmrtí obou korespondentů již nebylo dotaženo do uspokojivého konce.

Jak tato bakalářská práce ukázala, Ottavio Piccolomini byl florentskou částí rodiny považován za hlavního představitele rodu díky jeho zásluhám, politické prestiži i majetkům, které získal. Francesco sice vůči Ottaviovi v hierarchii rodu sice zaujímal podřadné, ale nikoli bezvýznamné postavení. Tato studie prokázala, že mu byl naopak v mnohých ohledech důležitým partnerem.

Skrze tento příspěvek k poznání světa cizokrajné šlechtické společnosti poloviny 17. století nebyl paradoxně objeven tolik život Ottaviův, jako život jeho téměř neznámého synovce, ale o nic méně významného příbuzného v intencích rodinných a diplomatických vztahů. Rekonstrukce historické reality prostřednictvím pramenů osobní povahy a po výtce jednosměrného charakteru nemůže zaměřovat své ambice na postihnutí celkového obrazu života jednoho šlechtice natož jeho doby. Rekonstrukce života Ottavia Piccolominiho v jeho každodennosti vyžaduje soustavné a podrobné bádání, které Rodinný Archiv Piccolomini nabízí. Obzor těchto snah pak může přinést komplexní příspěvek k problematice cizokrajné šlechty v zemích Koruny české, ale i jejích vztahů se zahraničním a doplnit tak otázky, které se vznášejí nad problematikou raně novověké šlechty. Jedná se však o projekt větších rozměrů, než je schopna postihnout bakalářská práce. Cílem této práce bylo především představení možností, které fond RA Piccolomini badatelům nabízí.

IX. Conclusion

In his era, Ottavio Piccolomini was without question one of most powerful aristocrat of Hapsburg monarchy, who was serving with the motivation of personal profits to the imperial court. Despite his very significant role amongst “foreign” personalities in the land of Czech Crown after the battle at the Bílá hora, his CV supplied by the researchers is reduced only to moment of his successful military and diplomatic career – mostly ending in the year 1651. This bachelor thesis is filling the missing gap in the second part of 17th century with cultural - historical themes of the life of Ottavio Piccolomini and his Tuscan part of family.

I tried to interpret in my thesis still unpublished and uninterpreted set of personal correspondence between Ottavio and his nephew Francesco Piccolomini, the patrician of Florence.

The analysed set is bringing us closer to still unknown parts of Piccolominis family business in the half of the 17th century, reveals the backgrounds of financial covering of Florence family branch, which relied on Ottavio’s nephew Francesco. Businesses negotiated by Francesco and worries about Amalfi refers to equivalent roles of both correspondents. We’re finding in encrypted letters subjects widely exceeding family concerns, mostly diplomatic cases. Francesco was intended to be a middleman of emperor’s concerns at politically neutral Tuscan court. The letters from Francesco are simultaneously informing about the period of prevailing geopolitical tension after the end of thirty years war.

Francesco most likely wasn’t minor courtier of Medici court. The late period of his correspondence has wide information scope and refers, that Francesco was able to bias the grand-duke of Tuscany, Ferdinand II. Medici.

We’re not able to notice culmination of political tense, which was often mentioned in their letters, regarding to the limitation of correspondence year range (1650 – 1656). Despite it, Francesco was important mediator of Ottavio’s diplomatic plans.

The interconnection of European foreign relationships in the middle of 17th century mostly came from the model existing before ratification of Peace of Westphalia. Francesco was undoubtedly acting as the most important informer of Ottavio in political cases of Tuscany and its foreign relationships. Ottavio was informing Francesco about events northern to the Alps in return. Additionally, both of them became diplomatic mediators of Emperors. As we could see, Francesco’s efforts to influence the Duke in favour of Austrian Hapsbugs achieved some positive results, but because of death of both – Francesco and Ottavio – wasn’t

leading to satisfactory end.

As this thesis revealed, Ottavio was considered primary representant by the Florence branch of family Piccolomini, due to his credits, political prestige and wealth. The analysis of his letters showed, that Francesco was his important partner in most respects.

Complete reconstruction of the life of Ottavio Piccolomini in his everydayness requires systematic and deep research, which is offered by the Archive of family Piccolomini. Results of the research could bring complex benefit to the questions of foreign aristocracy in the land of Czech Crown, non the less their relations with foreign countries, and other questions “floating” over the early modern period of aristocracy. However the sketched project is easily beyond the limits that have been set in this bachelor thesis. The main benefit is first of all to show the possibilities of the Piccolomini’s family archive to the other researchers.

X. Seznam pramenů a literatury:

Prameny:

SOA Zámorsk, fond RA Piccolomini, VI. Oddělení: *Zprávy o Ottaviu Piccolomini*, kinofilm. č. 33 – 34, inv. č. 7046 – 7815.

SOA Zámorsk, fond RA Piccolomini, VI. Oddělení: *Zprávy o Ottaviu Piccolomini*, kinofilm. č. 33 – 34, inv. č. 7851 – 7869.

Literatura:

ACTON, Harald. *The Last Medici*. London: Thames and Hudson, 1980.

ADERMANN, Gustav Adolf. *Ordensbuch Sämtlicher in Europa blühender und erloschener: Orden und Ehrenzeichen*. Annaberg 1855.

ALVINO, Francesco. *La Penisola di Sorrento*. Napoli: Giuseppe Barone Tipografo, 1842.

BARKER, Thomas, M. *Army, Aristocracy, Monarchy: Essays on War, Society and Government in Austria, 1618 - 1780*. New York: Columbia University, 1982.

BLACK, Jeremy. *European international relations 1648 - 1815*. Houndmills - Basingstoke - Hampshire: Palgrave, 2002.

BÜCHELER, Heinrich. *Von Pappenheim zu Piccolomini: Sechs Gestalten aus Wallensteins Lager*. Sigmaringen: Thorbecke, 1994.

BŮŽEK, Václav. *Věk urozených: Šlechta v českých zemích na prahu novověku*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2002.

CAMERA, Matteo. *Istoria della città e costiera di Amalfi*. Napoli: Fibreno, 1836.

CAPELLI, Adriano. *Dizionario di abbreviature latine ed italiane, usate nelle carte e codici specialmente del medio- evo, riprodotte son oltre segni incisi, con l'aggiunta di uno studio sulla brachigrafia medioevale, un prontuario di Sigle Epigrafiche, l'antica numeraz. romana ed arabica ed i segni indicati monete, pesi, misure, etc.: Lexicon abbreviaturarum*. 3. vydání. Milano: Ulrico Hoepli, 1929.

EDIGATI, Daniele. *Il ministro censurato: Giustizia secolare e diritto d' asilo nella Firenze di Ferdinando II*. In: *Annali di Storia di Firenze II*, 2007, s. 115- 151.

FRIEDBERG, Arthur L. - FRIEDBERG, Ira S. *Gold Coins of the World: From Ancient Times to the Present. An Illustrated Standard Catalog With Valuations*. New Jersey: The Coins and Currency Institute, 2009.

GALLUZZI, Riguccio. *Storia del granducato di Toscana: Tomo Settimo*. Firenze: Leonardo

Marchini, 1822.

GALVANI, Francesco - PASSERINI, Luigi (edd.). *Sommario storico delle famiglie celebri toscane, Vol.3*. Firenze: Salani, 1864.

GAMURRINI, Eugenio. *Istoria geneologica delle famiglie toscane et umbre. Vol.2, 4*. Firenze, 1679.

GUICCIARDINI, Francesco. *Storia d'Italia, Vol. 4 – 5*. Milano: Giovanni Silvestri, 1843.

HALLWICH, Hermann. *Piccolomini*. In: Allgemeine deutsche Biographie (ADB) 26. Leipzig, 1888, s. 95 - 103.

HANLON, Gregory. *The Twilight of a Military Tradition: Italian Aristocrats and European Conflicts, 1560 – 1800*. London 1998.

HIBBERT, Christopher. Florencie: *Životopis města*. Praha: Lidové noviny, 1997.

HIBBERT, Christopher. *The Raise and Fall of House of Medici*. Harmondsworth, 1979.

HOJDA, Zdeněk. "Idola" barokního bádání aneb *Jak se vyhnout Skylle a neupadnout v osidla Charybdy*. In: HOJDA, Zdeněk (ed.). *Kultura baroka v Čechách a na Moravě*. Sborník příspěvků z pracovního zasedání 5. 3. 1991. Praha: Historický ústav ČAV, 1992, s. 15 - 26.

HÖBELT, Lothar. "Hrát na valdštejnovu notu" bez Valdštejna: *Císařská generalita po roce 1634*. In: FUČÍKOVÁ, Eliška - ČEPIČKA, Ladislav. (edd.). *Albrecht z Valdštejna: Inter arma silent musae?* Praha: Academia, 2007, s. 282 - 286.

HRAŠE, Jan Karel. *Dějiny Náchoda 1620- 1740*. Náchod: Státní okresní archiv, 1994.

HROMÁDKA, Karel. *Pozoruhodná památka - Rodinný archiv Piccolomini (1431- 1881)*. In: Sborník prací východočeských archivů VI, 1986, s. 283- 300.

CHIUSOLE, Antonio (ed.). *La genealogia delle case piu illustri di tutto il mondo*. Venezia: Giambattista Recurti, 1743.

KALISTA, Zdeněk. *Valdštejn: Historie odcizení a snu*. Praha: Vyšehrad, 2002.

KAMEN, Henry, A. *Early Modern European Society*. London - New York, 2000.

KAMEN, Henry, A. *The Economic and Social Consequences of the Thirty Year's War*. In: Past and Present, No. 39. Oxford 1968, s. 44- 61.

KRISTEN, Zdeněk - PEKAŘ, Josef (edd.). *Odhalení o Valdštejnově zradě a smrti: České znění relací Jaroslava Rašína a Ottavia Piccolominiho*. Praha: Historický Klub, 1934.

KRUMMHOLZ, Martin. *Sacco di Mantova (1630 - 1631)*. In: FUČÍKOVÁ, Eliška - ČEPIČKA, Ladislav. (edd.). *Albrecht z Valdštejna: Inter arma silent musae?* Praha: Academia, 2007, s. 320 – 326.

KUBEŠ, Jiří. *Hlavní sál- sebereflexe šlechty ve výzdobě společenských místností venkovských rezidencí (na příkladě českých zemí 17. a první poloviny 18. století)*. In: Česko - slovenská historická ročenka, 2005, s. 31 - 59.

KUBEŠ, Jiří. *Vyšší šlechta z českých zemí v letech 1650 - 1750. Úvod to tématu*. In: KUBEŠ, Jiří (red.). *Vyšší šlechta v českých zemích v období baroka (1650 - 1750)*. Biogramy vybraných šlechticů a edice typických pramenů. Pardubice, 2007 (= FHPP 3, 2007), s. 9 – 33.

MARŠÁLKOVÁ, Lenka. *Jeroným Colloredo a jeho vídeňští agenti v první polovině 20. let 18. století*. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, 2008.

MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie (1500- 1700)*. Praha: Lidové noviny 2004.

OGG, David. *Europe in the seventeenth century*. London: Adam and Ch. Black, 1965.

PÁNEK, Jaroslav. *Proměny obrazu Albrechta z Valdštejna (Evropské téma v české perspektivě sedmi desetiletí: 1934 - 2007)*. In: FUČÍKOVÁ, Eliška - ČEPIČKA, Ladislav. (edd.). *Albrecht z Valdštejna: Inter arma silent musae?* Praha: Academia, 2007, s. 23 – 37.

PAZDEROVÁ, Alena. *Francesco Ottavio Piccolomini v archivních dokumentech*. In: PAZDEROVÁ, Alena - BONELLI CONENNA, Lucia (edd.). *Siena v Praze*. Dějiny, umění, společnost. Praha: Národní galerie, 2000, s. 26-30.

PEKAŘ, Josef. *Valdštejn 1630- 1634: Dějiny valdštejnského spiknutí*. Praha: Academia, 2008.

POLIŠENSKÝ, Josef. *Tricetiletá válka a evropské krize 17. století*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1970.

POLIŠENSKÝ, Josef. *Současný stav bádání o "španělské odchylce" či "úpadku Španělska" v 16.- 17. století*, In: ČSČH XI/ 1963, s. 341- 352.

PROCACCI, Giuliano. *Dějiny Itálie*. Praha: Lidové noviny, 2007.

RICHTER, S. M. *Die Piccolomini*. Berlin: Habel, 1874.

SKALICKÝ, Josef st. *Náchod: Soupis a popis památek*. Náchod: Státní okresní archiv, 2003.

STANDBERG, Elisabeth. *A General Piccolomini in 1628*. In: Ad honorem Josef Polišenský 1915-2001. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007, s. 259-263.

STILLMAN, Drake. *Galileo at Work: His Scientific Biography*. 2. vydání. New York: Dover, 2003.

TREASURE, Geoffrey. *The Making of Modern Europe 1648 - 1780*. London - New York: Routledge, 1985.

VLNAS, Vít et all. *Florencie: Město umělců, velmožů, světců a tyranů*. 1. vydání. Praha: Lidové noviny, 2009.

VODIČKOVÁ, Drahomíra. *Biskup politikem: korespondence olomouckého biskupa*

Stanislava Pavlovského s představiteli české a moravské zemské obce v letech 1579 – 1598.
Diplomová práce. Pardubice 2009.

VYBÍRAL, Zdeněk. *Politická komunikace aristokratické společnosti českých zemí na počátku novověku.* České Budějovice, 2005.

WEIHE - EIMKE, Arnold. *Octavio Piccolomini als Herzog von Amalfi, Ritter des goldenen Vließes, deutscher Reichfürst und Gemahl der Prinzessin Maria Benigna Franziska von Sachsen - Lauenburg.* Pilsen: Steinhauser und Korb, 1871.

ZOUFALÁ, Kateřina. *Ruské poselstvo v Toskánsku roku 1656 (analýza pramene).* In: Slovanský přehled r. LXXXVIII., č. 2. Praha 2002, s. 277 - 294.

ŽĎÁRSKÝ, Milan. *Rodová galerie Piccolominiů na zámku v Náchodě.* In: Rodným krajem 2000, č. 21, s. s. 16-18.

Elektronické zdroje:

<http://www.britannica.com>

<http://cs.wikipedia.org>

<http://de.wikipedia.org>

<http://en.wikipedia.org>

<http://www.genmarenostrom.com/pagine-lettere/letterap/piccolomini.htm>

XIV. Přílohy

Obrazová příloha:

Obr. č. 1. Grafický portrét Francesca Ottavia Piccolomini, rytina ze 17. století. Převzato z: HRA3E, J. K. *Dějiny Náchoda*, s. 47.

Obr. č. 2. Nákres podstavce pro Ottaviovu jezdeckou sochu z roku 1650. Převztao z: SOA Zámorsk, RA Piccolomini, kinoflim č. 33, inv. č. 7457.

Obr. č. 3. Obraz Ferdinanda II. Medicejského od Valora Casini. Datováno s přibližnou určitostí k roku 1634. Převzato z: Kunsthistorisches Museum Wien, Gemälde Gallerie, Inv. Nr. GG 8132.

Obr. č. 4. Obraz Ferdinanda II. Medicejského od Justa Sustermanse: Datováno s přibližnou určitostí k roku 1640. Převzato z: Kunsthistorisches Museum Wien, Gemälde Gallerie, Inv. Nr. GG 6729.

Spuo
P. et C. S. Mio G. P. S.
In risposta dell'negotio del signorlo Brunile
cheo die come lei risaria la sua parte
gale ascende come nell' inclusa non el
meda, a sedici mila secento utramque
fieda di questa nuova fiorentina, e secondo il
punto di essi nuovi il più che V. sono
chiodi, e di due mila cinquecento sud et a
questo ogni per maggiore congruo, ma
secondo il suo libro Ministero de primi
libro Brunile Brunile

Obr. č. 5. Ukázka Franciscova autografu z roku 1653. Převzato z: SOA Zámek, fond RA Piccolomini, kinofilm č. 33, inv. č. 7568.